

Právní úprava regulace činností v rámcí zvláště chráněných území

Diplomová práce

Ivana Stránská

1.1.2020

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra správního práva

Akademický rok 2019/2020

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Téma: **Právní regulace činností v rámci zvláště chráněných území**

Autor: Ivana Stránská

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Vedoucí diplomové práce: Doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.

Pracoviště vedoucího diplomové práce: Fakulta právnická ZČU

Katedra správního práva

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Právní regulace činností v rámci zvláště chráněných území“ vypracovala sama s použitím uvedené literatury a zdrojů.

V ..... dne .....

.....

Tímto bych chtěla poděkovat panu doc. JUDr. Vojtěchu Stejskalovi, Ph. D., že se ujal role vedoucího této diplomové práce a ochotně poskytoval rady, doporučení a připomínky, které mi pomohly tuto práci úspěšně dokončit.

Obsah

1. Úvod	6
2. Pojem zvláště chráněných území	7
2.1 Vyhlášení a rušení zvláště chráněných území.....	11
2.2 Ochranná pásma zvláště chráněných území.....	12
2.3 Značení zvláště chráněných území.....	13
2.4 Orgány ochrany přírody.....	14
2.5 Jednotlivé kategorie zvláště chráněných území.....	16
2.5.1 Národní parky.....	16
2.5.2 Chráněné krajinné oblasti	20
2.5.3 Národní přírodní rezervace	21
2.5.4 Přírodní rezervace.....	22
2.5.5 Národní přírodní památka.....	23
2.5.6 Přírodní památka.....	23
2.6 Plány péče.....	24
3. Základní a bližší ochranné podmínky ve zvláště chráněných územích.....	26
3.1 Režim v národních parcích	27
3.2 Režim v chráněných krajinných oblastech.....	31
3.3 Režim v maloplošných zvláště chráněných územích.....	33
4. Řízení o udělení výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích.....	36
5. Právo myslivosti a rybářství ve zvláště chráněných územích.....	40
6. Svoboda pohybu ve zvláště chráněných územích	45
7. Lesnictví ve zvláště chráněných územích.....	48
8. Další vybrané činnosti ve zvláště chráněných územích.....	55
9. Závěr	60
Abstract	66

Použité zkratky

ZOPK - zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

SŘ – zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

NP – Národní park

CHKO – Chráněná krajinná oblast

NPR – Národní přírodní rezervace

NPP – Národní přírodní památka

PR – Přírodní rezervace

PP – Přírodní památka

MŽP – Ministerstvo životního prostředí

1. Úvod

Tato diplomová práce pojednává o ochraně přírody a krajiny se zaměřením na regulaci omezení činností ve zvláště chráněných územích, které vymezuje zákon č. 14/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Ochrana přírody a krajiny je jednou z mnoha činností státu. Její zakotvení najdeme v ústavních zákonech a mezinárodních úmluvách, k jejichž plnění se Česká republika zavázala. Zásadním způsobem je zakotvena i v rámci práva EU. Tato ochrana se provádí mnoha způsoby, jejichž demonstrativní výčet můžeme nalézt v § 2 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny – půjde například o ochranu krajiny, ochranu druhů planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů, ochranu vybraných nalezišť nerostů apod., z nichž tato práce bude věnována zejména zvláštní územní ochraně přírody a krajiny. Vedle zvláštní ochrany přírody a krajiny, kam patří kromě zvláště chráněných území například i ochrana ptačích oblastí,¹ zákon o ochraně přírody a krajiny rozeznává ještě obecnou územní ochranu přírody a krajiny, která se uskutečňuje prostřednictvím různých nástrojů, mezi které ZOPK řadí dále například ochranu ekologické stability krajiny, ochranu významných krajinných prvků², ochranu krajinného rázu a přírodních parků³, ochranu přechodně chráněných ploch.⁴

Historicky se počátky zvláštní územní ochrany přírody a krajiny na našem území datují do 19. století, kdy chráněná území vznikala pouze z popudu jejich vlastníků. V této době vzniklo naše první chráněné území, kterým je Žofínský prales. Byl zřízen v roce 1838, což z něj dělá nejstarší chráněné území ve střední Evropě. Dnes je zařazen do kategorie národní přírodní rezervace. Po vzniku Československa se ochraně přírody a krajiny začalo dostávat právní úpravy přímo od státu, ale až v roce 1956 byl přijat první český zákon o státní ochraně přírody, který přinesl systematiku chráněných území. Podle § 3 zákona č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody se jednalo o národní parky, chráněné krajinné oblasti, státní přírodní rezervace, chráněná naleziště, chráněné parky a zahrady a chráněné studijní plochy.

---

¹ § 45e zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

² § 6 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

³ § 12 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁴ § 13 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Tento zákon byl nahrazen až v roce 1992 zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, který je užíván dodnes. Ten upravuje převod vyhlášených chráněných území podle předchozího zákona na novou kategorizaci v § 90 odstavce 6 – 10.

Cílem této práce je seznámit se s vymezením jednotlivých zvláště chráněných území a se způsoby jejich ochrany a dále přiblížit si, jaké jsou zde možnosti výkonu různých činností – od odborných zásahů týkajících se údržby lesů a péče o zvěř, po turismus, sporty a zábavní aktivity, které může provozovat jakákoli osoba.

2. Pojem zvláště chráněných území

Právní úpravu zvláště chráněných území nalezneme zejména v části třetí ZOPK, ale i v jiných částech tohoto zákona a v jeho prováděcích vyhláškách. Jde o úpravu přísnější, než je úprava obecné ochrany přírody a krajiny vymezená v části druhé ZOPK.

Ústředním pojmem této problematiky jsou “chráněná území”. Těmi se podle definice World Resources Institute⁵ myslí oblast pevniny či moře, zahrnující přírodní ekosystémy, které je na základě zákona nebo tradice určeno k ochraně biodiverzity a s ním spojených přírodních a kulturních zdrojů. Jedná se o nástroj, který má v právu ochrany přírody a krajiny svoje tradiční místo.⁶

Kromě již zmíněné instituce se globálně zabývá chráněnými územími také IUCN.⁷ Jelikož jen pro Evropu nalezneme ve Společné databázi chráněných území v Evropě⁸ více než 695 národních kategorií územní ochrany, z nichž stejný název může v různých zemích znamenat jiný druh chráněného území a též jiný

---

⁵ World Resources Institute je globální výzkumnou organizací zahrnující více než 60 zemí, která provádí činnosti ve prospěch celosvětového stavu životního prostředí se zaměřením na udržitelnost čerpání přírodních zdrojů. <https://www.wri.org/about>

⁶ Stejskal, V. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, str. 121

⁷ International Union for Conservation of Nature, nebo-li Mezinárodní svaz ochrany přírody. Organizace vzniklá v roce 1948 za účelem zkoumání dopadu lidských činností na přírodu. Dnes je globální autoritou v oblasti stavu životního prostředí a opatření nezbytných k jeho ochraně. <https://www.iucn.org/about/iucn-a-brief-history>

⁸ Nationally Designated areas (CDDA), <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/nationally-designated-areas-national-cdda-14>

způsob jeho ochrany,⁹ vyvstala potřeba přiblížení chráněných území do mezinárodně uznávaných kategorií. Za tímto účelem vzniklo pod záštitou IUCN na IV. světovém kongresu ochrany přírody v říjnu 2008 v Barceloně šest kategorií chráněných území. Jedná se o právně nezávaznou kategorizaci, která má však respekt v mnoha státech světa a mnoho států tuto úpravu převzalo do svého vnitrostátního práva.

Tato území se dělí do šesti kategorií, z nichž první je rozdělena na dvě podskupiny. Jsou to:

- Ia – přísně chráněná přírodní rezervace – přísně chráněné území ponechané na ochranu biodiverzity a také geologických a geomorfologických rysů. Aby se zachovaly jeho ochranné hodnoty, bývá vstup do něj, jeho využívání lidmi a dopady činnosti člověka na něj přísně regulovány a omezeny. Obdobná chráněná území slouží jako nepostradatelné srovnávací lokality pro vědecký výzkum a monitorování přírody.
- Ib – oblast divočiny – obvykle velké území, nepozměněné nebo málo pozměněné činností člověka, které si ponechalo přírodní ráz, bez stálého nebo významného osídlení lidmi. Bývá chráněno a spravováno tak, aby si udrželo své přírodní podmínky.
- II – národní park – velké přírodní nebo přírodě blízké území, ponechané ochraně velkoplošných ekologických procesů spolu se souborem druhů a ekosystémů typických pro dané území. Z hlediska životního prostředí a kultury oblast poskytuje příležitosti pro duchovní, vědeckou, výchovně vzdělávací a rekreační činnost.
- III – přírodní památka – území ponechané ochraně zvláštních přírodních památek, kterými může být tvar zemského povrchu (geomorfologický útvar) nebo podmořská hora, geologické charakteristiky, jako jsou jeskyně, nebo dokonce živé celky jako starodávný hájek či skupina stromů
- IV – území péče o biotopy nebo druhy - území, jehož cílem je ochrana určitých druhů nebo biotopů a jehož spravování uvedenou prioritu

---

⁹ <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/zvlastni-cislo/kategorie-mezinarodni-unie-na-ochranu-prirody-pro-chranena-uzemi/>

odráží. Aby se vyhovělo nárokům daných druhů, nebo aby se zachoval příslušný biotop, vyžadují četné plochy spadající do kategorie IV pravidelné aktivní zásahy. Nicméně aktivní péče není požadavkem pro zařazení chráněného území do této kategorie.

- V – chráněné krajina nebo část moře – území, kde vzájemné působení člověka a přírody vytvořilo plochu nevšedního charakteru s významnými ekologickými, biologickými a kulturními hodnotami a hodnotami krajinného rázu. Pro ochranu a zachování daného území a sním spojených ochrannářských a jiných hodnot je rozhodující udržení vzájemného působení člověka přírody.
- VI – chráněné území s udržitelným využíváním přírodních zdrojů – území chránící ekosystémy a biotopy spolu se souvisejícími kulturními hodnotami a tradiční péčí o přírodní zdroje. Bývá obvykle velké a jeho většina si uchovala přírodní podmínky, přičemž na určité části probíhá udržitelná péče a udržitelné využívání přírodních zdrojů.¹⁰

Za zvláště chráněná území ve smyslu českého práva jsou vyhlášována taková území, která jsou přírodovědecky či esteticky velmi významná nebo jedinečná. Podle konkrétnějšího významu daného území se dělí do šesti kategorií, z nichž každé se vyznačuje vlastní charakteristikou i nástroji ochrany. Výčet podle § 14 odst. 2 ZOPK je taxativní, tedy uzavřený. Kategoriemi zvláště chráněných území jsou:

- a) národní parky,
- b) chráněné krajinné oblasti,
- c) národní přírodní rezervace,
- d) přírodní rezervace,
- e) národní přírodní památky a
- f) přírodní památky

Tyto kategorie lze dělit na velkoplošná (národní parky a chráněné krajinné oblasti) a maloplošná (národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky) území. Terminologické rozlišení na “velkoplošná” a “maloplošná” zvláště chráněná území není v pozitivní právní

---

¹⁰ Stejskal, V. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, str. 122 - 124

úpravě užíváno (s výjimkou některých dotačních předpisů), jde však o dělení běžně užívané, a to i v české a zahraniční odborné literatuře.¹¹ Zvláště chráněná území tvoří 16,74% celkové rozlohy ČR.¹²

Podle komentáře k zákonu o ochraně přírody a krajiny¹³ nejsou jednotlivé kategorie zvláště chráněných území hierarchicky uspořádány, protože každá z nich slouží k ochraně jiného druhu území. Rozdíly mezi jednotlivými kategoriemi jsou dány zejména odlišností předmětu, jehož podoba má být do budoucna zachována, případně zlepšována. Zároveň je ale pravdou, že jsou uspořádána podle rozlohy, významnosti a stupně ochrany¹⁴, což jistou formu hierarchie zakládá.

Každý stát, tedy i ČR, má právo si zvolit svá kritéria pro vyhlášení zvláště chráněných území a stanovit si jejich kategorizaci.¹⁵ Často se stane, že zahraniční úprava bude shodovat s názvy českých kategorií, jejich vymezení však mohou být velice odlišná. Např. v sousedním Slovensku můžeme nalézt více druhů zvláště chráněných území¹⁶ než u nás. Jelikož základy české i slovenské úpravy ochrany přírody vznikly v době Československa¹⁷, oprávněně lze očekávat, že vymezení některých kategorií se nebude příliš odlišovat. Například v ustanovení vymezující národní parky na Slovensku¹⁸ a v ustanovení vymezující národní parky v České republice¹⁹ nalezneme hned několik společných rysů, stejně tak i odlišností, z nichž za zmínku jistě stojí výměra území slovenských národních parků, která má zpravidla převyšovat rozlohu 10 000 ha. Pokud bychom však chtěli hledat právní úpravy s abnormálně odlišnými definicemi, můžeme zmínit úpravu již zmíněných národních parků v Izraeli. Na území Izraele existuje více než sto národních parků, ale při bližším srovnání zjistíme, že drtivá

---

¹¹ Mazancová E. – Velkoplošná územní ochrana přírody v České republice a vybraných evropských zemích z právního pohledu., časopis České právo životního prostředí č. 48/2018, www.cspzp.com

¹² <https://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/sumarizace/index.php?frame>

¹³ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018

¹⁴ Stejskal, V. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, str. 124

¹⁵ Stejskal, V. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, str. 122

¹⁶ § 17 odst. 1 zákona č. 549/2002 Sb., z. o ochrane prírody a krajiny

¹⁷ zákon č. 1/1955 Zb. SNR, o štátnej ochrane prírody pro slovenské území a zákon č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody pro české území

¹⁸ § 19 zákona č. 549/2002 Sb., z. o ochrane prírody a krajiny

¹⁹ § 15 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

většina z nich by v českém právu odpovídala spíše přírodní rezervaci, přírodnímu parku nebo významnému krajinnému prvku.²⁰ Další zemí, kde nalezneme rozdíly oproti české úpravě, je například Rusko. Tyto rozdíly se týkají nejen vymezení zvláště chráněných území jako takových, kdy například u nás lze považovat za nejhodnotnější zvláště chráněná území národní parky, zatímco v Rusku jsou to tzv. státní přírodní rezervace, ale i toho, že pozemky zvláště chráněných území mohou být jen výjimečně ve vlastnictví soukromých subjektů, což umožňuje snazší rozhodování státu o nakládání s těmito územími, aniž by bylo nutné řešit střety se soukromými vlastníky. Další hezkou ukázkou rozmanitosti právní úpravy zvláštní územní ochrany v různých státech je 19 kategorií chráněných území, které je možné vyhlášovat na území Velké Británie.²¹

2.1 Vyhlášení a rušení zvláště chráněných území

Pokud je třeba vyhlásit zvláště chráněné území, orgán ochrany přírody zajistí zpracování návrhu na vyhlášení zvláště chráněného území – tento návrh provede Ministerstvo životního prostředí vyhláškou, v níž stanoví náležitosti a obsah záměru. Ve vyhlášce tedy vyhodnotí stav dochovaného přírodního prostředí v území a navrhne vhodný způsob a rozsah ochrany území včetně jeho bližších ochranných podmínek. O záměru na vyhlášení zvláště chráněného území musí být vyrozuměny obce a kraje, jejichž území se záměr dotýká. Dále se vlastníkům dotčeným záměrem, zapsaným v katastru nemovitostí, zašle písemné oznámení o předložení záměru k projednání spolu s informací o tom, kde je možno se seznámit s jeho úplným zněním, kdo je oprávněn podat k němu námítky a kdy uplyne lhůta pro jejich podání. Oznámení zároveň zveřejní na portálu veřejné správy. Pokud jde o národní parky nebo chráněné krajinné oblasti, doručuje oznámení o záměru vlastníkům Ministerstvo životního prostředí formou obecně závazné vyhlášky. K předloženému záměru lze podávat do 90 dnů písemné námítky orgánu ochrany přírody příslušnému k vyhlášení zvláště chráněného území. K námítkám podaným po této lhůtě se nepřihlíží. Orgán ochrany přírody rozhodne o došlých námítkách do 60 dnů od uplynutí lhůty pro uplatnění námitek. Pokud některým z nich vyhoví, uvede záměr do souladu s nimi. Od doby

---

²⁰ Stejskal, V. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, str. 122

²¹ Mazancová E. – Velkoplošná územní ochrana přírody v České republice a vybraných evropských zemích z právního pohledu., časopis České právo životního prostředí č. 48/2018, www.cspzp.com

zveřejnění záměru na vyhlášení části přírody za zvláště chráněné území až do vyhlášení zvláště chráněného území, nejdéle však po dobu dvou let, se musí každý zdržet všech zásahů, které by negativně měnily či poškozovaly dochovaný stav přírody území navrhovaného ke zvláštní ochraně.²²

Zřizovací výnosy všech zvláště chráněných území nalezneme v Ústředním seznamu ochrany přírody, který se řídí vyhláškou Ministerstva životního prostředí č. 45/2018 Sb., o plánech péče, zásadách péče a podkladech k vyhlásování, evidenci a označování chráněných území. Jde o informační systém veřejné správy, do kterého může každý nahlížet v přítomnosti pověřeného pracovníka nebo způsobem využívajícím dálkový přístup, který umožňuje Digitální registr Ústředního seznamu ochrany přírody.²³

Zvláště chráněná území mohou být stejným orgánem a stejným způsobem, jakým byla vyhlášena, též rušena, a to pouze z důvodů, pro něž lze udělit výjimku z bližších podmínek ochrany podle § 43 ZOPK (k tomu blíže viz kapitola 2.) anebo pokud důvody pro zvláštní ochranu zanikly.²⁴

2.2 Ochranná pásma zvláště chráněných území

Je-li třeba zabezpečit zvláště chráněná území, s výjimkou chráněné krajinné oblasti, před rušivými vlivy z okolí, může být pro ně vyhlášeno ochranné pásmo, ve kterém lze vymezit činnosti a zásahy, které jsou vázány na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody. Nevyhlásí-li orgán, který vyhlásil zvláště chráněné území, jeho ochranné pásmo, pak platí, že jím bude území do vzdálenosti 50 m od hranic zvláště chráněného území, případně lze stanovit, že zvláště chráněné území ochranné pásmo mít nebude.²⁵

Smyslem ochranného pásma je zabezpečení samotného zvláště chráněného území před rušivými vlivy z okolí, vytvoření jakéhosi nárazníkového pásma, k pokusu o snížení zejména tlaku stavebních záměrů či terénních prací.²⁶

---

²² § 40 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²³ Digitální registr Ústředního seznamu ochrany přírody: <https://drusop.nature.cz/portal/>

²⁴ § 45 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²⁵ § 37 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

²⁶ Stejskal, V. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, str. 184

Ochranná pásma lze vyhlásit u všech kategorií zvláště chráněných území vyjma chráněných krajinných oblastí, což bylo změněno zákonem č. 381/2009 Sb., a vyhláší je stejný orgán stejným způsobem, jako při vyhlášení zvláště chráněného území.

Trochu jiný režim platí pro ochranná pásma národních parků, což je podrobněji rozebráno v odstavci věnovanému národním parkům této práce.

2.3 Značení zvláště chráněných území

Pro upozornění každého, že vstupuje do zvláště chráněného území a tedy že musí své chování přizpůsobit tomu, ve kterém z nich se nachází, je nutné viditelné označení jejich hranic. Ty se vyznačují podle vyhlášky Ministerstva životního prostředí č. 45/2018 Sb., která v § 16 odst. 4, 5 a 6 stanoví jejich značení v terénu. K označení národních parků, chráněných krajinných oblastí, národních přírodních rezervací a národních přírodních památek se používá tabulí s velkým státním znakem České republiky a tabulí s uvedením kategorie zvláště chráněného území a názvem příslušného zvláště chráněného území. K označení přírodních rezervací a přírodních památek se používá tabulí s malým státním znakem České republiky a tabulí s uvedením kategorie zvláště chráněného území. K označení hranic národních přírodních rezervací, národních přírodních památek, přírodních rezervací, přírodních památek a klidových území národních parků se dále používá pruhového značení.

Závazné vzory označení zvláště chráněných území včetně stanovení závazných rozměrů tabulí, jejich materiálu, odstínů barev, typu a rozměru písma a způsobu jejich výroby podle § 16 vyhlášky č. 45/2018 Sb., obsahuje příloha č. 6 zmíněné vyhlášky. Tabule označující zvláště chráněná území se umísťují na přístupové komunikace a jiná vhodná místa při hranicích těchto území tak, aby tím nebylo omezeno užívání dotčených nemovitostí.²⁷ Pruhové označení hranic se umísťuje na hraniční sloupky, které nesou dva červené pruhy 5 cm široké, oddělené 5 cm širokou mezerou. Horní pruh probíhá po celém obvodu sloupku, dolní pouze po takové části obvodu, která odpovídá výseku území nechráněného. Sloupky se umísťují zejména na orientačně významné lomové body hranice zvláště chráněného území nebo klidového území národního parku. Obdobně

---

²⁷ § 17 odst. 2 vyhlášky č. 45/2018 Sb., o plánech péče, zásadách péče a podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území

označení se provádí na hraničních stromech, případně na jiných vhodných hraničních objektech. Pruhové označení hranic se v terénu umísťuje tak, aby odstup mezi jednotlivými značkami nepřekročil vzdálenost, při které by jedna značka od druhé nebyla při denním světle zřetelně viditelná. U zvláště chráněných území liniového charakteru se tento způsob značení použije přiměřeně podle místních podmínek. Pokud je zvláště chráněné území tvořeno pouze budovou nebo její částí, nebo podpovrchovým důlním dílem, pruhové označení hranic se nepoužije.²⁸

V § 18 odst. 3 zmíněné vyhlášky nalezneme způsoby označení zvláště chráněných území v mapových podkladech.

2.4 Orgány státní správy v ochraně přírody

Pro snadnější porozumění textu je potřeba vymezení, jaké všechny orgány spadají pod pojem orgány ochrany přírody. Podle § 75 ZOPK jde o takové orgány, které vykonávají státní správu na úseku ochrany přírody a krajiny a jde o následující útvary:

- a) obecní úřady,
- b) pověřené obecní úřady,
- c) obecní úřady obcí s rozšířenou působností,
- d) krajské úřady,
- e) Agentura ochrany přírody a krajiny,
- f) správy národních parků,
- g) Česká inspekce životního prostředí,²⁹
- h) Ministerstvo životního prostředí,
- i) újezdni úřady, Ministerstvo obrany.

Pro zvláště chráněné území jsou z těchto orgánů důležité zejména krajské úřady, Agentura a správy národních parků. Jejich kompetence v této oblasti jsou rozdělení podle územního principu a vymezuje je ZOPK.

---

²⁸ § 17 odst. 3 vyhlášky č. 45/2018 Sb., o plánech péče, zásadách péče a podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území

²⁹ zákon č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa

Kraje formálně sice nepatří do výčtu orgánů ochrany přírody, nicméně v § 77a odst. 1 a 2 ZOPK je zakotvena jejich působnost na úseku ochrany přírody a krajiny.³⁰ Kraje zpracovávají ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí prognózy, koncepce a strategie ochrany přírody ve své územní působnosti, ze ZCHÚ se jedná například o tvoření plánu péče pro přírodní památky a přírodní rezervace a pro jejich ochranná pásma, které kraje následně i realizují. Tyto plány péče slouží poté jako podklad pro jiné druhy plánovacích dokumentů a pro rozhodování orgánů ochrany přírody, například v oblastech podle stavebního zákona.³¹ Kraje jsou dále kompetentní vyhlášovat a rušit přírodní památky a přírodní rezervace a jejich ochranná pásma a zajišťují péči o tato území, také zde vykonávají státní správu v ochraně přírody a krajiny v rozsahu působnosti obecních úřadů, pověřených obecních úřadů, a obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, pokud není podle ZOPK příslušné Ministerstvo životního prostředí. Další činnosti jsou vymezeny výslovně pro krajské úřady, ty jsou podle ZOPK pověřeny mnoha dalšími úkoly, z nichž zvláštní územní ochrany se týká například rozhodování o omezení výkonu práva myslivosti a rybařství v přírodních rezervacích, vydávání souhlasů k činnostem a zásahům vázaných na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody v ochranných pásmech přírodních rezervací a přírodních památek nebo povolování výjimek ze zákazů v přírodních rezervacích a přírodních památkách a mnoho dalších.³²

Agenturou je zde myšlena Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, která je organizační složkou státu, správním úřadem podřízeným Ministerstvu životního prostředí, a která byla zřízena zákonem o ochraně přírody a krajiny s účinností od 1. 1. 2015. Jejím úkolem je výkon státní správy na území chráněných krajinných oblastí, národních přírodních rezervací a jejich ochranných pásem a národních přírodních památek a jejich ochranných pásem mimo území národních parků a jejich ochranných pásem, pozemků určených k obraně státu a vojenských újezdů v rozsahu určeném zákonem.³³ Do její působnosti však také nespádají CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce, kde státní správu vykonávají správy národních parků, ke kterým přiléhají – správa Národního parku Šumava pro území

---

³⁰ Stejskal, V., Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016. str. 393

³¹ zákon č. 183/2006 Sb., zákon o územním plánování a stavebním řádu

³² § 77a odst. 4 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

³³ <http://www.ochranaprirody.cz/o-aopk-cr/>

Chráněné krajinné oblasti Šumava a správa Národního parku České Švýcarsko pro území Chráněné krajinné oblasti Labské pískovce. Území zbývajících dvou národních parků – Krkonoše a Podyjí – samozřejmě též spravují jejich příslušné správy národních parků. Jejich sídla a správní obvody tvořené národními parky a jejich ochrannými pásmy a chráněnými krajinnými oblastmi nalezneme v příloze č. 5 zákona o ochraně přírody a krajiny.

Výčet jednotlivých činností, které ve své územní působnosti vykonávají Agentura a správy národních parků, nalezneme v § 78 odst. 3 až 11 ZOPK. Jedná se o souhrn jejich konkrétní věcné působnosti, z něhož můžeme zmínit například povolování výjimek ze zákazů na území národních parků, chráněných krajinných oblastí, národních přírodních rezervací a národních přírodních památek.

2.5 Jednotlivé kategorie zvláště chráněných území

2.5.1 Národní parky

Národní parky byly definovány již v českém zákoně o státní ochraně přírody z r. 1956, na jehož základě byl vládním nařízením č. 41/1963 Sb. ze dne 17. května 1963 zřízen Krkonošský národní park, který byl znovu vyhlášen vládním nařízením 165/1991 Sb. a který je tímto u nás nejstarším národním parkem.³⁴ Dalšími národními parky vyhlášenými na našem území podle předchozí právní úpravy jsou národní park Šumava (zřízen vládním nařízením č. 163/1991 Sb.) a národní park Podyjí (zřízen vládním nařízením č. 164/1991 Sb.) Naším nejmladším a pro tuto chvíli posledním národním parkem je České Švýcarsko. Ten vznikl již za účinnosti zákona č. 114/1992 Sb. a byl vyhlášen formou zákona, v souladu s ustanovením § 15 ZOPK. Pro tři starší národní parky bylo v zákoně č. 114/1992 Sb. při jeho přijetí v roce 1992 stanoveno přechodné ustanovení.³⁵ Národní parky tvoří 1,51% rozlohy území ČR.³⁶

Rok 2017 přinesl po pětadvaceti letech změnu úpravy národních parků, a to novelou č. 123/2017, která změnila zákon č. 114/1992 zejména v oblasti právní úpravy národních parků. Došlo ke změně definice, dlouhodobého cíle ochrany a poslání národních parků, tedy bylo pozměněno znění § 15 ZOPK a byly přidány

---

³⁴https://www.krnap.cz/data/File/vyzkum/konference/ceske_narodni_parky/09_mlcoch_le_gislativa.pdf

³⁵ Stejskal V., článek Nová právní úprava národních parků, časopis České právo životního prostředí č. 43/2017, www.cspzp.com

³⁶ <https://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/sumarizace/index.php?frame>

dva nové odstavce. Národní parky jsou po novele definovány jako rozsáhlá území s typickým reliéfem a geologickou stavbou a převažujícím výskytem přirozených nebo člověkem málo pozměněných ekosystémů, jedinečná a významná v národním či mezinárodním měřítku z hlediska ekologického, vědeckého, vzdělávacího nebo osvětového. Oproti předchozí definici³⁷ nenalezneme zásadní změny, snad jen ve formulaci. Dále byl pozměněn i druhý odstavec, který hovoří o možnostech využití národních parků. Podle dřívější právní úpravy mělo být veškeré využití národních parků podřízeno zachování a zlepšení přírodních poměrů a mělo být v souladu s vědeckými a výchovnými cíli sledovanými jejich vyhlášením. V současném znění je ovšem „zlepšení přírodních poměrů“ upřesněno, takže nyní této odstavce vypadá takto: Veškeré využití národních parků musí být podřízeno zachování jejich ekologicky stabilních přirozených ekosystémů odpovídajících danému stanovišti a dosažení jejich přirozené biologické rozmanitosti a musí být v souladu s cíli ochrany sledovanými jejich vyhlášením. Nová formulace lépe vystihuje účel ochrany národních parků.

Dále byly přidány dva zcela nové odstavce popisující dlouhodobé cíle ochrany národních parků a jejich poslání. Dlouhodobým cílem ochrany národních parků je zachování nebo postupná obnova přirozených ekosystémů včetně zajištění nerušeného průběhu přírodních dějů v jejich přirozené dynamice na převažující ploše území národních parků a zachování nebo postupné zlepšování stavu ekosystémů, jejichž existence je podmíněna činností člověka, významných z hlediska biologické rozmanitosti, na zbývajícím území národních parků. Posláním národních parků je naplňovat dlouhodobé cíle ochrany národních parků a také umožnit využití území národních parků k trvale udržitelnému rozvoji, ke vzdělávání, výchově, výzkumu a k přírodě šetrnému turistickému využití, a to způsoby, které nejsou v rozporu s dlouhodobými cíli ochrany národního parku. Jde opět o konkretizaci a lepší porozumění účelu ochrany národních parků.

Nakonec novela přinesla v tomto odstavci změnu znění pátého odstavce, který nyní zní následovně: „Národní parky a jejich ochranná pásma se vyhláší tímto zákonem.“ Byla vypuštěna slova, že se zákonem vyhláší i poslání a bližší

---

³⁷ „Rozsáhlá území, jedinečná v národním či mezinárodním měřítku, jejichž značnou část zaujímají přirozené nebo lidskou činností málo ovlivněné ekosystémy, v nichž rostliny, živočichové a neživá příroda mají mimořádný vědecký a výchovný význam, lze vyhlásit za národní parky.“

ochranné podmínky národních parků, a to z důvodu, že novela tyto záležitosti zakomponovala pro jednotlivé národní parky přímo do ZOPK. Dosavadní tři nařízení vlády o zřízení národních parků z roku 1991 a zákon o národním parku České Švýcarsko se s účinností zákona č. 123/2017 ruší.³⁸

Celkem znatelnou novinkou je umístění bližších ochranných podmínek jednotlivých národních parků přímo do znění zákona o ochraně přírody a krajiny. Doposud jsme je mohli nalézt v jejich vyhlášovacích právních předpisech, tedy v jednotlivých nařízeních vlády pro NP Šumava, Krkonoše a Podyjí a v zákoně, kterým byl vyhlášen NP České Švýcarsko.

Dále byla změněna zónace národních parků - místo tří zón³⁹ existují nově čtyři. Jsou vymezeny v § 18a odst. 1 ZOPK následovně:

- a) zóna přírodní, která se vymezí na ucelených plochách, kde převažují přirozené ekosystémy, s cílem je zachovat a umožnit v nich nerušený průběh přírodních procesů,
- b) zóna přírodě blízká, která se vymezí na plochách, kde převažují člověkem částečně pozměněné ekosystémy, s cílem dosažení stavu odpovídajícího přirozeným ekosystémům,
- c) zóna soustředěné péče o přírodu, která se vymezí na plochách, kde převažují člověkem významně pozměněné ekosystémy, s cílem zachování nebo postupného zlepšování stavu ekosystémů, významných z hlediska biologické rozmanitosti, jejichž existence je podmíněna trvalou činností člověka nebo obnovy přírodě blízkých ekosystémů,
- d) zóna kulturní krajiny, která se vymezí na zastavěných plochách a zastavitelných územích obcí určených k jejich udržitelnému rozvoji a na plochách, kde převažují člověkem pozměněné ekosystémy určené k trvalému užívání člověkem.

---

³⁸ Stejskal V., článek Nová právní úprava národních parků, časopis České právo životního prostředí č. 43/2017, www.cspzp.com

³⁹ Dle dřívějšího znění § 17 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny se území národních parků dělilo zpravidla do tří zón ochrany přírody vymezených s ohledem na přírodní hodnoty, z nichž nejpřísnější režim ochrany byl stanoven pro první zónu. Bližší charakteristiku a režim zón upravovaly předpisy, jimiž se národní parky vyhlášovaly. Vymezení a změny jednotlivých zón ochrany přírody mělo být stanoveno vyhláškou Ministerstva životního prostředí po projednání s dotčenými obcemi. Hranice první zóny měla za úkol vyznačit správa příslušného národního parku.

Vymezení přímo v ZOPK je taktéž novinkou, protože před účinností zákona č. 123/2017 Sb. bylo v § 17 ZOPK stanoveno, že bližší charakteristiku a režim zón upravuje obecně závazný právní předpis, kterým se národní park vyhláší, a tyto obecně závazné právní předpisy byly s účinností novely zrušeny, jak bylo již zmíněno.

K projednání a posouzení všech důležitých dokumentů ochrany a řízení národního parku a jeho ochranného pásma, zejména členění území národního parku do zón ochrany přírody a zásad péče o národní park, zřizuje orgán ochrany přírody radu národního parku jako iniciativní a konzultační orgán pro záležitosti příslušného národního parku.⁴⁰ Jde o iniciativní a konzultační orgán. Nemá však působnost v oblasti rozhodování ve věci základních a bližších ochranných podmínek, jelikož není orgánem ochrany přírody, ani správním úřadem.⁴¹ V letech 2015 – 2017 se projednávala možnost, aby Rada byla orgánem ochrany přírody – šlo o senátní návrh zákona o NP Šumava, který však byl zamítnut Poslaneckou sněmovnou.

Pro národní parky pak platí jakýsi zvláštní režim ochranných pásem stanovený v § 37 odst. 3 ZOPK, který říká, k jakým dalším činnostem se v ochranném pásmu národního parku vyžaduje souhlas orgánu ochrany přírody kromě těch, které vymezuje obecně § 37 odst. 1 a 2 ZOPK. Půjde například o táboření mimo místa vyhrazená k této činnosti opatřením obecné povahy, které vydává orgán ochrany přírody.

Ochranná pásma pro národní parky jsou řešena v přílohách ZOPK, kterými se národní parky vyhláší. Z nich vyplývá, že národní parky Krkonoše a Podyjí mají speciálně stanovené ochranné pásmo, zatímco národní parky Šumava a České Švýcarsko je nemají vůbec, neboť tuto funkci plní přilehlé chráněné krajinné oblasti, tedy CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce.⁴²

Novinkou zavedenou v roce 2017 jsou pro národní parky tzv. klidová území, která mají za úkol flexibilnější úpravu pohybu osob v národních parcích. Mají sloužit k ochraně nerušeného vývoje ekosystémů nebo jejich složek, které

---

⁴⁰ § 20 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁴¹ Stejskal, V., Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016. str. 140

⁴² Stejskal V., článek Nová právní úprava národních parků, časopis České právo životního prostředí č. 43/2017, www.cspzp.com

jsou citlivé na nadměrný pohyb osob a jsou zranitelné vlivem rušivých vlivů s ním spojených. Dřívější úprava stanovovala zákaz pohybu mimo značené cesty v I. zóně národního parku, institut klidových území však přináší možnost omezit volný pohyb osob napříč všemi zónami. Klidová území národních parků stanovuje Ministerstvo životního prostředí opatřeními obecné povahy.

V rámci národních parků, na rozdíl od ostatních kategorií zvláště chráněných území existuje i tzv. návštěvní řád.⁴³ V něm zveřejňuje orgán ochrany přírody podmínky omezení a výčet turistických a rekreačních činností, které jsou na území národního parku zakázány nebo omezeny právními předpisy, opatřeními obecné povahy nebo rozhodnutími vydanými podle ZOPK nebo podle jiných právních předpisů. Znamená to, že porušení těchto pravidel je možné sankcionovat přímo jako porušení zákona, opatření obecné povahy nebo rozhodnutí, což je změnou oproti dřívější úpravě – došlo totiž ke změně právní povahy návštěvního řádu. Zmíněné podmínky omezení byly dříve stanoveny přímo v návštěvním řádu a jejich porušení pak mohlo být sankcionováno jako přestupek,⁴⁴ což nyní není možné. Návštěvní řád národního parku zveřejňuje orgán ochrany přírody ve formě elektronického dokumentu na svých internetových stránkách a může být zveřejněn také pro část území národního parku.⁴⁵

Přílohy k ZOPK vymezují hranice jednotlivých národních parků včetně grafického zobrazení.

2.5.2 Chráněné krajinné oblasti

Druhou kategorií zvláště chráněných území podle ZOPK jsou chráněné krajinné oblasti. Zákon je vymezuje jako rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení.⁴⁶

---

⁴³ Stejskal V., článek Nová právní úprava národních parků, časopis České právo životního prostředí č. 43/2017, www.cspzp.com

⁴⁴ Stejskal V., článek Nová právní úprava národních parků, časopis České právo životního prostředí č. 43/2017, www.cspzp.com

⁴⁵ § 19 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁴⁶ § 25 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Chráněné krajinné oblasti, jejich poslání, bližší ochranné podmínky vyhláší vláda republiky nařízením⁴⁷, ačkoli vláda není orgánem ochrany přírody podle § 75.

Chráněné krajinné oblasti se člení zpravidla do čtyř, nejméně však do tří zón odstupňované ochrany přírody, z nichž první zóna má nejpřísnější režim ochrany.⁴⁸ Podrobnosti k jednotlivým zónám a jejich režimům nalezneme v nařízení, kterým byla chráněná krajinná oblast vyhlášena, avšak jejich konkrétní vymezení a změny stanoví Ministerstvo životního prostředí vyhláškou podle § 79 odst. 4 písm. f) ZOPK.⁴⁹ Podle takto stanovených zón se pak provádí hospodářské využívání území chráněné krajinné oblasti tak, aby se udržoval a zlepšoval jejich přírodní stav a byly zachovány a vytvářeny optimální ekologické funkce těchto území. Rekreační využití je přípustné, pokud nepoškozuje přírodní hodnoty chráněných krajinných oblastí.⁵⁰

První chráněnou krajinnou oblastí na našem území byl Český ráj, vyhlášený v roce 1955, tedy ještě před účinností zákona č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody. V současné době existuje v ČR 26 chráněných krajinných oblastí, které pokrývají 14,42% rozlohy území státu.⁵¹

2.5.3 Národní přírodní rezervace

Za národní přírodní rezervaci považujeme menší území mimořádných přírodních hodnot, kde jsou na přirozený reliéf s typickou geologickou stavbou vázány ekosystémy významné a jedinečné v národním či mezinárodním měřítku.⁵²

Ministerstvo životního prostředí vyhláší národní přírodní rezervace vyhláškou, ve které dále stanoví bližší ochranné podmínky a případné ochranné pásmo NPR.⁵³

NPR již řadíme k maloplošným zvláště chráněným územím – vždy půjde o území menší rozlohy, zároveň však musí být tak velké, aby dostatečně

---

⁴⁷ § 25 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁴⁸ § 27 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁴⁹ Stejskal, V., Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016. str. 159

⁵⁰ § 25 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁵¹ <https://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/sumarizace/index.php?frame>

⁵² § 28 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁵³ § 79 odst. 5 písm. g) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

zabezpečovalo zachování celých ekosystémů. Nejčastěji se jejich rozloha bude pohybovat mezi desítkami a stovkami hektarů.⁵⁴

Využívání národní přírodní rezervace je možné jen v případě, že se jím uchová čilepší dosavadní stav přírodního prostředí.⁵⁵

Na území ČR je momentálně vyhlášeno 111 národních přírodních rezervací, které tvoří pouze 0,38% rozlohy republiky.⁵⁶

2.5.4 Přírodní rezervace

Za přírodní rezervaci vyhláší kraj⁵⁷ nařízením pro svůj správní obvod menší území soustředěných přírodních hodnot se zastoupením ekosystémů typických a významných pro příslušnou geografickou oblast. Zároveň stanoví její bližší ochranné podmínky.⁵⁸

Kraj však není způsobilý vyhlášovat přírodní rezervace na území národních parků, chráněných krajinných oblastí, národních přírodních rezervací, národních přírodních památek a jejich ochranných pásem.⁵⁹ K tomu je oprávněno Ministerstvo životního prostředí pro území národních parků a jejich ochranných pásem a na území CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce,⁶⁰ na území ostatních chráněných krajinných oblastí je k vyhlášení přírodních rezervací oprávněna Agentura,⁶¹ na území vojenských újezdů ji vyhláší Ministerstvo obrany.⁶² Na území národní přírodní rezervace a národní přírodní památky bude k vyhlášení přírodní rezervace oprávněn zřejmě Ministerstvo životního prostředí, které vyhláší NPR a NPP, ačkoli to není v zákoně výslovně řečeno.

Na území České republiky je vyhlášených celkem 817 přírodních rezervací, a ty se rozkládají celkem na 0,54% území republiky.⁶³

---

⁵⁴ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 243

⁵⁵ § 28 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁵⁶ <https://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/sumarizace/index.php?frame>

⁵⁷ § 77a odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁵⁸ § 33 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁵⁹ Stejskal, V., Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016. str. 170

⁶⁰ § 79 odst. 5 písm. g) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁶¹ § 78 odst. 6 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁶² § 78a odst. 2 písm. d) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁶³ <https://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/sumarizace/index.php?frame>

2.5.5 Národní přírodní památka

Ministerstvo životního prostředí formou vyhlášky⁶⁴ zřizuje národní přírodní památky, za které lze vyhlásit přírodní útvary menší rozlohy, zejména geologické či geomorfologické útvary, naleziště nerostů nebo vzácných či ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s národním nebo mezinárodním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takové, které vedle přírody formoval svou činností člověk. Zároveň stanoví její bližší ochranné podmínky.⁶⁵

Národní přírodní památky se odlišují od ostatních zvláště chráněných území zejména tím, že zde už je možno zahrnout i takové útvary, do kterých mohlo být zasaženo lidskou činností. Zároveň by se ale nemělo jednat o čistě umělý útvar, který by vznikl pouze činností člověka. Dobrým příkladem útvaru, na jehož vzniku se podílela jak příroda, tak člověk, může být například rybník.

Rozlohou lze národní přírodní památky zařadit v pomyslném žebříčku pod národní přírodní rezervace – zpravidla se bude jejich plocha pohybovat v řádech desítek hektarů, ale může být i menší než jeden hektar.⁶⁶ V současnosti je v České republice vyhlášených 126 národních přírodních památek o rozloze pouhých 0,08% území republiky.⁶⁷

2.5.6 Přírodní památka

Za přírodní památky jsou kraje formou nařízení⁶⁸ oprávněny vyhlášovat přírodní útvary menší rozlohy, zejména geologické či geomorfologické útvary, naleziště vzácných nerostů nebo ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s regionálním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takové, které vedle přírody formoval svou činností člověk. Přitom stanoví také její bližší ochranné podmínky.⁶⁹ Z této definice je patrné, že jediným rozdílem mezi národní přírodní památkou a přírodní památkou je rozsah významu daného objektu, kdy mimořádnost a jedinečnost přírodních hodnot národní přírodní památky přesahuje

---

⁶⁴ § 79 odst. 5 písm. g) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁶⁵ § 35 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁶⁶ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 260

⁶⁷ <https://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/sumarizace/index.php?frame>

⁶⁸ § 77a odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁶⁹ § 36 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

regionální měřítko.⁷⁰ Rozdíl mezi národní přírodní rezervací a přírodní rezervací je obdobný.

Co se týče vyhlášení přírodních památek na území jiných zvláště chráněných území, bude platit totéž, co pro přírodní rezervace.

V současnosti má Česká republika 1580 přírodních památek zabírajících území 0,42% její rozlohy.⁷¹

2.6 Plány péče

Plán péče je společný institut pro maloplošná chráněná území a jejich ochranná pásma a chráněné krajinné oblasti. Jde o jeden z koncepčních odborných nástrojů ochrany přírody a krajiny,⁷² což je nástroj nepřímého působení, tedy působící zpravidla zprostředkovaně.⁷³

Tento dokument na základě údajů o dosavadním vývoji a současném stavu zvláště chráněného území navrhuje opatření na zachování nebo zlepšení stavu předmětu ochrany ve zvláště chráněných územích a na zabezpečení zvláště chráněných území před nepříznivými vlivy okolí v jejich ochranných pásmech. Slouží jako podklad pro jiné druhy plánovacích dokumentů a pro rozhodování orgánů ochrany přírody. Bližší podmínky obsahu a postupu zpracování upravuje vyhláška č. 45/2018 Sb., o plánech péče, zásadách péče a podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území, konkrétně v ustanovení § 2 – 7 této vyhlášky. Plány péče dále metodicky rozpracovává ministerstvo ve svých metodických pokynech – příkladem může být například „Metodický pokyn k přípravě a zpracování plánů péče o národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky, přírodní památky a jejich ochranná pásma.“⁷⁴

Obecně je postup při tvorbě plánu péče takový, že orgán ochrany přírody příslušný k vyhlášení zvláště chráněného území zajistí jeho zpracování. Plány

---

⁷⁰ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 260

⁷¹ <https://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/sumarizace/index.php?frame>

⁷² Stejskal, V., Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016. str. 186

⁷³ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 275

⁷⁴ https://www.mzp.cz/cz/osnova_planu_pece

péče pro chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, národní přírodní památky a jejich ochranná pásma zajišťuje Ministerstvo životního prostředí prostřednictvím Agentury a správ národních parků Šumava a České Švýcarsko pro CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce. Pro přírodní rezervace, přírodní památky a jejich ochranná pásma zajišťují zpracování plánů péče krajské úřady. Při přípravě plánů péče mají podle § 73 odst. 1 ZOPK orgány ochrany přírody spolupracovat s odborně kvalifikovanými právníckými a fyzickými osobami, protože podle důvodové zprávy nejsou sami schopny svojí vlastní kapacitou pokrýt potřebný vědecký průzkum, sledování a zkoumání všech potřebných hodnotných území a druhů, a proto se zakotvuje jejich spolupráce s příslušnými vědecky a odborně kvalifikovanými osobami.

Před schválením je nutné dát dotčeným osobám možnost seznámit se s návrhem plánu péče, proto oznámení o něm zveřejní orgán ochrany přírody na portálu veřejné správy⁷⁵ a zašle ho dotčeným obcím, které ho zveřejní na své úřední desce. Každý má pak možnost uplatnit k návrhu své připomínky, k jejichž uplatnění ale neexistuje výslovně určená lhůta (na rozdíl od připomínek návrhům zásad péče o národní parky podle § 38a ZOPK, která činí 60 dnů ode dne zveřejnění oznámení na portálu veřejné správy). Návrh plánu péče je orgán ochrany přírody povinen projednat s dotčenými obcemi a kraji – tedy s těmi, jejichž území se plán péče bude týkat, není však stanovena forma tohoto projednání, proto může být zřejmě provedeno v písemné i ústní formě.⁷⁶ O způsobu vypořádání připomínek vlastníků, obcí a krajů sepíše orgán ochrany přírody protokol, kterým zároveň plán péče schválí, a to zpravidla na období 10 až 15 let.

Schválené plány péče se ukládají v ústředním seznamu ochrany přírody a předávají se v elektronické podobě na technickém nosiči dat dotčeným obcím a krajům. Veřejnost se s nimi může seznámit v Digitálním registru Ústředního seznamu ochrany přírody,⁷⁷ kde jsou všechny plány péče pro jednotlivá území zveřejněny.

---

⁷⁵ <https://portal.gov.cz/obcan/zverejnene-informace>

⁷⁶ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 278

⁷⁷ <https://drusop.nature.cz/portal/>

Realizaci péče podle schválených plánů péče zajišťují orgány ochrany přírody příslušné k jejich schválení, pro fyzické ani právnické osoby tedy není závazný. Při této příležitosti je opět nutné zmínit, že plány péče slouží jako podklady jiných druhů plánovacích dokumentů podle zvláštních právních předpisů, například územně plánovací dokumentace, koncepční nástroje ochrany lesa či ochrany vod,⁷⁸ a rovněž jako podklady pro rozhodování orgánů ochrany přírody. Plány péče jsou tedy buď podkladem pro činnost, nebo pro rozhodování.⁷⁹

3. Základní a bližší ochranné podmínky ve zvláště chráněných územích

Pro každou kategorii zvláště chráněných území stanovuje zákon základní a bližší ochranné podmínky.

Základní ochranné podmínky jsou pro jednotlivé kategorie vymezeny přímo v ZOPK a jsou společné pro všechna území chráněná v dané kategorii. V podstatě jde o systém relativních zákazů určitých činností.⁸⁰ To znamená, že z nich lze za jistých podmínek udělit výjimku formou správního rozhodnutí, případně opatřením obecné povahy, je-li okruh adresátů neurčitý (blíže viz kap. 4). Bližší ochranné podmínky je pak doplňují o další činnosti, které lze v rámci zvláště chráněných území konat pouze po předchozím souhlasu orgánu ochrany přírody.

Výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích může orgán ochrany přírody povolit v případě, kdy jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody, nebo v zájmu ochrany přírody anebo tehdy, pokud povolovaná činnost významně neovlivní zachování stavu předmětu ochrany zvláště chráněného území.⁸¹ Na udělení výjimky není právní nárok a to ani v případě, že by šlo o žádost o povolení k aktivitě vykonávané na pozemku ve vlastnictví žadatele.⁸²

---

⁷⁸ Stejskal, V., Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016. str. 186

⁷⁹ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 279

⁸⁰ Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost, doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D., Linde Praha, a.s., 2006, str. 488

⁸¹ § 43 odst. 1 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁸² Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14. 12. 2004, č. j. 10 Ca 184/20003-58

3.1 Ochranné podmínky v národních parcích

Pro národní parky jsou základní ochranné podmínky vymezeny v § 16 ZOPK.

Novela č. 123/2017, která přinesla novou úpravu národních parků, zavedla kromě jiného také rozdělení základních ochranných podmínek na dvě kategorie – první z nich jsou zákazy vztahující se na území celého národního parku, druhou kategorií jsou pak zákazy vztahující se na území národních parků mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí. Dřívější právní úprava dělila základní ochranné podmínky také do dvou kategorií, šlo ale o zákazy platné 1) na celém území národního parku nebo zákazy platné 2) na území I. zóny národního parku.⁸³ Toto vymezení působí jako více logické a jednodušší.

Základními ochrannými podmínkami národních parků jsou tyto:

Na celém území národních parků je zakázáno umisťovat nebo povolovat důlní díla, včetně souvisejících důlních staveb nebo zařízení, kromě zajištění a likvidace stávajících důlních děl, vymezovat nové průmyslové zóny, stanovovat průzkumná území, těžit nerosty, rašelinu nebo slatinu, kromě těžby stavebního kamene a písku pro stavby na území národního parku, odstraňovat odpady, které mají původ mimo území národního parku, povolovat nebo uskutečňovat záměrné rozšiřování geograficky nepůvodních druhů rostlin, zavádět intenzivní chovy zvířete, jako jsou obory, farmové chovy nebo bažantnice, měnit stávající vodní režim pozemků, vypouštět živočichy, kromě vypouštění živočichů na základě schválených záchranných programů nebo živočichů vyléčených záchrannými stanicemi v místě jejich nálezu, umisťovat světelné zdroje mimo uzavřené objekty, které směřují světelný tok nad vodorovnou rovinou procházející středem světelného zdroje, provádět ohňostroje nebo používat zábavní pyrotechniku, nebo létat v rozporu s podmínkami stanovenými v opatření obecné povahy vydaném podle jiného právního předpisu, kromě letů pro zajištění bezpečnosti státu, ochrany osob, majetku nebo veřejného pořádku, a letů pro potřeby orgánů ochrany přírody.⁸⁴

---

⁸³ Stejskal V., článek Nová právní úprava národních parků, časopis České právo životního prostředí č. 43/2017, www.cspzp.com

⁸⁴ § 16 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Na území národních parků mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí je zakázáno používat prostředky nebo vykonávat činnosti, které mohou způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů v rozporu s cíli ochrany zón národního parku nebo s režimem zón národního parku, umisťovat, povolovat nebo provádět stavby, mimo staveb nevyžadujících územní rozhodnutí nebo územní souhlas a určených pro účely ochrany přírody, péče o zemědělské pozemky a lesy, turistiky, správy vodních toků, požární ochrany a záchranných prací, obrany státu, ochrany státních hranic nebo památkové ochrany, odstraňovat svrchní vrstvu půdy nebo provádět terénní úpravy, mimo staveb nevyžadujících územní rozhodnutí nebo územní souhlas a určených pro účely ochrany přírody, péče o zemědělské pozemky a lesy, turistiky, správy vodních toků, požární ochrany a záchranných prací, obrany státu a ochrany státních hranic, nebo mimo provádění údržby kulturních památek, povolovat nebo provádět geologické práce, sbírat nerosty, rostliny nebo odchyťávat živočichy, s výjimkou běžného obhospodařování pozemků, výzkumu povoleného nebo organizovaného orgánem ochrany přírody, výkonu práva myslivosti, práva rybářství nebo práva obecného užívání lesů podle jiného právního předpisu, používat na pozemcích mimo zahrady umělá hnojiva, kejdu, silážní šťávy nebo pozemky vápnit, vysévat nebo vysazovat rostliny mimo zahrady; to neplatí pro vysazování nebo vysévání stanovištně původních dřevin nebo místních odrůd ovocných dřevin, používat biocidy mimo budovy, skladovat pohonné hmoty nebo chemické přípravky mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody na časově omezené období, odstraňovat odpady, které mají původ na území národního parku, mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, upravovat přirozená koryta vodních toků nebo odstraňovat z přirozených koryt vodních toků splaveniny nebo jiné přirozeně vzniklé překážky, s výjimkou případů bezprostředního ohrožení života nebo zdraví osob nebo hrozby vzniku značných škod na majetku, vjíždět a setrávat s motorovými vozidly a obytnými přívěsy mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, s výjimkou vjezdu a setrávání vozidel základních složek integrovaného záchranného systému, obecní policie, ozbrojených sil ČR, Celní správy ČR, Vězeňské služby ČR, dalších orgánů veřejné moci, veterinární služby, vozidel správců vodních toků, provozovatelů vodovodů a kanalizací, energetických soustav, ropovodů, produktovou a veřejných komunikačních sítí při plnění jejich úkolů nebo vozidel potřebných pro lesní a zemědělské hospodaření v národním

parku a vozidel vlastníků a nájemců nemovitých věcí v souvislosti s jejich užíváním, jezdit na kole nebo na koni mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, s výjimkou jízdy prováděné členy základních složek integrovaného záchranného systému, obecní policie, ozbrojených sil ČR, Celní správy ČR, Vězeňské služby ČR, pracovníky dalších orgánů veřejné moci, pracovníky veterinární služby a pracovníky správce vodního toku při plnění jejich úkolů nebo vlastníky a nájemci nemovitých věcí v souvislosti s jejich užíváním, provozovat horolezecké sporty, splouvání vodních toků nebo jiné vodní sporty mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, tábořit mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, rozdělávat ohně mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, pořádat nebo organizovat sportovní, turistické nebo jiné veřejné akce mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, provozovat volný nebo stánkový prodej mimo budovy, provozovat letadla způsobilá létat bez pilota nebo modely letadel, nebo provádět chemický posyp cest, s výjimkou údržby silnic I. třídy.⁸⁵

Zatímco základní ochranné podmínky platí pro všechny národní parky stejně, bližší ochranné podmínky reflektují specifika ochrany přírody pro každý národní park individuálně. Navíc platí, že nemusí být stanoveny obligatorně. Jsou stanoveny přímo v zákoně o ochraně přírody a krajiny v § 16a, 16b, 16c a 16d, na rozdíl od předchozí úpravy, kdy jsme je mohli nalézt v tom právním předpise, kterým se národní park vyhlášoval. Z těchto předpisů byly základní ochranné podmínky převzaty a byly odstraněny duplicity se základními ochrannými podmínkami.⁸⁶ Jde o tato omezení:

Na celém území Národního parku České Švýcarsko je zakázáno zasahovat do přirozeného vývoje skalních útvarů z jiných důvodů, než je bezprostřední ohrožení lidského života či zdraví nebo bezprostředně hrozící škoda na majetku značeného rozsahu. Tento zákaz je zaměřený na ochranu předmětu Národního parku České Švýcarsko, tedy zejména ochranu jedinečných geomorfologických pískovcových skalních měst s typickými skalními hřbety, kaňony, pískovcovými

---

⁸⁵ § 16 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁸⁶ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 191

věžemi a stolovými horami.⁸⁷ Dále je na celém jeho území zakázáno používat hospodářských zvířat k tahu a jezdit na nich mimo silnice a místní komunikace a místa vyhrazená orgánem ochrany přírody; tento zákaz se nevztahuje na běžné obhospodařování pozemků se souhlasem jejich vlastníka nebo nájemce, nebo nocovat v přírodě mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody opatřením obecné povahy. Na celém území Národního parku České Švýcarsko mimo zastavěná území obcí je zakázáno volné pobíhání domácích zvířat. Dále na celém území Národního parku České Švýcarsko lze jen se souhlasem orgánu ochrany přírody zřizovat nové vyhlídky nebo zpřístupňovat skalní útvary schodišti a žebříky nebo tato zařízení odstraňovat, umisťovat informační, reklamní a propagační zařízení, otevírat zeminíky, nebo měnit druhy nebo způsoby využití pozemků, mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí. Zákon nestanovuje žádný (procesní) postup ani kritéria, podle nichž orgán ochrany přírody tento souhlas vydává, proto lze předpokládat, že tento souhlas bude vydáván buďto ve formě individuálního rozhodnutí, případně ve formě závazného stanoviska, bude-li souhlas podkladem podle jiného právního předpisu.⁸⁸

Na celém území Krkonošského národního parku lze jen se souhlasem orgánu ochrany přírody měnit druhy nebo způsoby využití pozemků mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí, nebo provádět orbu trvalých travních porostů.

Na celém území Národního parku Podyjí lze jen se souhlasem orgánu ochrany přírody měnit druhy nebo způsoby využití pozemků mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí, nebo provádět orbu trvalých travních porostů. Bližší ochranné podmínky tohoto národního parku se vyznačují odlišnostmi od ostatních národních parků – jako jediné hovoří i o ochranném pásmu, toto chráněné území obklopuje. To zde kromě primárního účelu, jímž je zabezpečení území národního parku před rušivými vlivy okolí, plní úkol ochrany krajinařských a přírodních hodnot. Dále je jeho účelem i zvýšená péče o sídla na území ochranného pásma Národního parku Podyjí. Druhou odlišností je fakt, že místo samých zákazů ukládají i povinnost, a to pro provozovatele vodní elektrárny

---

⁸⁷ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 191, 192

⁸⁸ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 194

ve Vranově nad Dyjí, který je povinen zajistit ekologicky únosný režim průtoků v řece Dyji. Tato vodní elektrárna funguje od roku 1933, ačkoli povolení ke stavbě bylo vydáno již v roce 1912,⁸⁹ od tohoto roku disponuje povolením k nakládání s vodami podle vodního zákona.⁹⁰ Pojem ekologicky únosný režim průtoků nemá v zákoně definici, ale jelikož už přes sto let funguje zavedený způsob, kterým tato vodní elektrárna s vodami bez námitek z kterékoli strany hospodaří, lze vyvodit, že jde o pojem dlouhodobě zavedený. Proto když v roce 2004 řešilo Ministerstvo zemědělství, zda elektrárně prodloužit povolení k nakládání s vodami, došlo k názoru, že jelikož za dobu jedenácti let existence Národního parku Podyjí nevyvstala nutnost toto povolení změnit nebo zrušit díky bezproblémovému fungování elektrárny, nebyl důvod povolení k nakládání s vodami neprodloužit.⁹¹

Na celém území Národního parku Šumava lze jen se souhlasem orgánu ochrany přírody provádět úpravu a údržbu koryt vodních toků a jiných vodních ploch, budovat nové či rekonstruovat stávající povrchové odvodnění pozemků, mimo zastavěné území obcí a zastavitelné plochy obcí, měnit druhy nebo způsoby využití pozemků, mimo zastavěné území obcí a zastavitelné plochy obcí, nebo provádět orbu trvalých travních porostů. Dva body z bližších ochranných podmínek Národního parku Šumava se týkají vod, což pravděpodobně souvisí s hojným využíváním místních řek pro vodácké sporty, které je zde možné provozovat na Vltavě, Otavě a Vydře.

3.2 Ochranné podmínky v chráněných krajinných oblastech

Co se týče základních ochranných podmínek v chráněných krajinných oblastech, nalezneme je v § 26 ZOPK. Jsou rozděleny na ty, které platí pro celé území CHKO, dále ty, které platí pouze na území první zóny a ty, které platí na území první a druhé zóny chráněné krajinné oblasti. Jejich výčet je následující:

Na celém území chráněných krajinných oblastí je zakázáno zneškodňovat odpady mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody, tábořit a rozdělovat ohně mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody,

---

⁸⁹ <https://e-on.reservio.com/>

⁹⁰ § 9 odst. 4 zákona č. 254/2001 Sb., zákon o vodách a o změně některých zákonů

⁹¹ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 196

vjíždět a setrvávat s motorovým i vozidly a obytnými přívěsy mimo silnice a místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody, kromě vjezdu a setrávání vozidel orgánů státní správy, vozidel potřebných pro lesní a zemědělské hospodaření, obranu státu a ochranu státních hranic, požární ochranu a zdravotní a veterinární službu, povolovat nebo uskutečňovat záměrné rozšiřování geograficky nepůvodních druhů rostlin a živočichů, používat otrávených návnad při výkonu práva myslivosti, stavět nové dálnice, sdílení útvary a plavební kanály, pořádat automobilové a motocyklové soutěže, provádět chemický posyp cest, měnit dochované přírodní prostředí v rozporu s bližšími podmínkami ochrany chráněné krajinné oblasti.

Na území první zóny chráněné krajinné oblasti je dále zakázáno umísťovat a povolovat nové stavby, povolovat a měnit využití území, měnit současnou skladbu a plochy kultur, nevyplývá-li změna z plánu péče o chráněnou krajinnou oblast, hnojit pozemky, používat kejdu, silážní šťávy a ostatní tekuté odpady, těžit nerosty a humolity.

Na území první a druhé zóny chráněné krajinné oblasti je dále zakázáno hospodařit na pozemcích mimo zastavěná území obcí způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů anebo nevratně poškozovat půdní povrch, používat biocidy, měnit vodní režim či provádět terénní úpravy značného rozsahu, zavádět intenzivní chovy zvířete, například obory, farmové chovy, bažantnice, pořádat soutěže na jízdách kolech mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody. Zde se jedná o obecně formulované ustanovení s širokým záběrem, kam lze zahrnout téměř jakoukoli negativní činnost s výraznými dopady, což je vhodné vzhledem k rychle se rozvíjejícím technologiím. Zároveň to ale vyžaduje podrobné zkoumání a prokazování, zda konkrétní užitá technologie či prostředek je opravdu natolik intenzivní, aby ohrožoval některý ze statků chráněný vyhlášenou chráněnou krajinnou oblastí.

Bližší ochranné podmínky chráněných krajinných oblastí jsou stanoveny v nařízeních, kterými se jednotlivé chráněné krajinné oblasti vyhláší.⁹²

---

⁹² § 25 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Jednotlivá nařízení můžeme nalézt v Digitálním registru Ústředního seznamu ochrany přírody.⁹³

Například bližší ochranné podmínky pro CHKO Moravský kras nalezneme v § 5 nařízení vlády č. 83/2019 Sb., o Chráněné krajinné oblasti Moravský kras. Jelikož účelem vyhlášení této chráněné krajinné oblasti bylo zejména zachování krasové krajiny a jedinečných krasových jevů vyskytujících se na povrchu i v podzemních jeskyních a dále s nimi spojených rostlin, hub a živočichů a specifických nadzemních i podzemních vodních toků, bližší ochranné podmínky jsou stanoveny tak, aby odpovídaly ochraně těchto konkrétních a jedinečných útvarů na daném území. Proto je zde zakázáno například provádět geologické práce, pokud jsou spojené se zásahem do pozemku, nebo hornickou činností nebo činností prováděnou hornickým způsobem, další zákazy se týkají zpřístupňování jeskyň, umístování technických zařízení apod. Kvůli specifické geologické stavbě území a ochraně tamějších vod plynou z bližších ochranných podmínek pro tuto oblast i značná omezení týkající se zemědělských prací, jako je orba či hnojení pozemků.

3.3 Ochranné podmínky v maloplošných zvláště chráněných územích

Základní ochranné podmínky platné na celém území národních přírodních rezervací nalezneme v § 29 ZOPK. Jsou obdobné jako základní ochranné podmínky národních parků a chráněných krajinných oblastí, resp. jsou poněkud širší. S tím souvisí i mnoho shodných použitých pojmů.⁹⁴ Například hned na začátku ustanovení nalezneme pod písmenem a) zákaz hospodařit na pozemcích způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů nebo nevratně poškozovat půdní povrch, provádět chemizaci, změnu vodního režimu a terénní úpravy. Jedná se o téměř totožné ustanovení, jako nalezneme v základních ochranných podmínkách pro území první a druhé zóny chráněné krajinné oblasti. Jak už bylo řečeno, tato formulace poskytuje možnost zahrnout pod toto ustanovení širokou škálu činností negativně ovlivňujících

---

⁹³ <https://drusop.nature.cz/portal/>

⁹⁴ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 246

prostředí daného chráněného území a zároveň nutnost důkladně posoudit každý individuální případ užití různých technologií a prostředků. Rozdílem oproti základním ochranným podmínkám velkoplošných zvláště chráněných území je však vymezení zákazů pro celé území národní přírodní rezervace – u nich totiž nenalezneme dělení do zón. Zároveň již z povahy národní přírodní rezervace není možné, aby na jejím území byla zastavěná území, pro která v národních parcích a chráněných krajinných oblastech existují odlišné základní ochranné podmínky. Jediné úseky, pro které zákazy neplatí, jsou místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, ve kterých je možné některé z jinak zakázaných činností vykonávat. Jedná se například zákaz o táboření a rozdělávání ohňů mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody či zákaz provozování horolezectví, létání na padácích a závěsných kluzácích a ježdění na kole mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená orgánem ochrany přírody. Základní ochranné podmínky národních přírodních rezervací pak obsahují mnoho dalších zákazů, pro něž neexistují ani takovéto výjimky v podobě vyhrazených míst. To se týká většiny a příkladem může být zákaz povolovat a umisťovat stavby či těžit nerosty a humolity.⁹⁵ Také zde nalezneme zákaz sbírat či odchytávat rostliny a živočichy, nejde-li o případy podle § 30 ZOPK, který pojednává o výkonu myslivosti a rybářství v národních přírodních rezervacích. Lesní zákon sice dovoluje sbírat pro vlastní potřebu lesní plody⁹⁶, je však zřejmé, že ustanovení ZOPK bude v tom to případě zvláštní právní úpravou k lesnímu zákonu. Krom již zmíněného je na území národních přírodních rezervací zakázáno vstupovat a vjíždět mimo cesty vyznačené se souhlasem orgánu ochrany přírody, kromě vlastníků a nájemců pozemků, osob zajišťujících lesní a zemědělské hospodaření, obranu státu a ochranu státních hranic, požární ochranu a zdravotní a veterinární službu při výkonu těchto činností, dále je zakázáno povolovat nebo uskutečňovat záměrné rozšiřování geograficky nepůvodních druhů rostlin a živočichů, zavádět intenzivní chovy zvířete, například obory, farmové chovy a bažantnice a používat otrávených návnad při výkonu myslivosti, což je ostatně zakázaným způsobem lovu podle zákona o myslivosti. Dál zde nalezneme zákaz vjíždění motorových vozidel s podobnými výjimkami, které nalezneme u vstupů a vjíždění mimo cesty vyznačené se souhlasem orgánů ochrany přírody.

---

⁹⁵ § 2 – 7 zákona č. 44/1988 Sb., zákon o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon)

⁹⁶ § 19 odst. 1 zákona č. 289/1995 Sb., zákon o lesích a o změně některých zákonů

Základní ochranné podmínky pro přírodní rezervace nalezneme v § 34 ZOPK. V druhém odstavci je do nich zahrnuto i možné omezení výkonu práva myslivosti a rybářství, kterému se věnuje kapitola č. 4 této práce. Opět se zde setkáváme s celouzemními zákazy a opět nalezneme ustanovení, který jsou podobná základním ochranným podmínkám NP, CHKO a NPR. V tomto případě platí největší shoda s § 29, který se vztahuje k národním rezervacím, avšak zde je zákazů méně, což se dá očekávat, jelikož přírodní rezervace mají za úkol ochraňovat přírodní hodnoty spíše místního či regionálního charakteru na rozdíl od národních přírodních rezervací, kde je jejich celostátní význam patrný již z názvu.

Základní ochranné podmínky pro národní přírodní památky nalezneme v ustanovení § 35 odst. 2 ZOPK a pro přírodní památky v § 36 odst. 2 ZOPK. V obou případech se jedná pouze o jednoduché věty, které působí velice chudě oproti několikabodovým základním ochranným podmínkám ostatních zvláště chráněných území. Je zde řečeno, že změny či poškozování těchto území či jejich hospodářské využívání, které by vedlo k jejich poškození, je zakázané. Ačkoli se tato formulace může zdát nedostatečná, dává prostor stanovení takových bližších ochranných podmínek, které vhodně poskytnou ochranu často velmi specifickým potřebám jednotlivých národních přírodních památek a přírodních památek.⁹⁷

V základních ochranných podmínkách chráněných krajinných oblastí, národních přírodních rezervací a přírodních rezervací nalezneme ustanovení, která hovoří o zákazu měnit dochované přírodní prostředí v rozporu s bližšími ochrannými podmínkami. Je zajímavé, že u národních přírodních památek a přírodních památek nic o nutnosti dodržování bližších ochranných podmínek řečeno není, příslušná ustanovení hovoří pouze o jejich stanovování (a to při vyhlášení příslušného zvláště chráněného území, což platí pro všechna maloplošná chráněná území), ale je jasné, že analogicky pro ně bude platit stejný zákaz porušování. Ani u národních parků podobné ustanovení není, ale nutnost jejich dodržování vyplývá z jejich zařazení přímo v zákoně.

---

⁹⁷ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 267

4. Řízení o udělení výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích

Základní ochranné podmínky pro jednotlivá zvláště chráněná území mají relativní povahu – to znamená, že je z nich možné udělovat výjimky, a to v případě, kdy jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody, nebo v zájmu ochrany přírody anebo tehdy, pokud povolovaná činnost významně neovlivní zachování stavu předmětu ochrany zvláště chráněného území.⁹⁸

Veřejný zájem je neurčitým právním pojmem, což jsou jevy nebo skutečnosti, které není možné obecně definovat, protože se jejich význam liší v souvislosti s konkrétními situacemi, kterých se týkají. Takové situace pak vyžadují odbornost správy v oblasti, v nichž se neurčitý správní pojem posuzuje, vliv může mít i úroveň poznání v technických vědách a čas a místo aplikace normy.⁹⁹ Podle judikatury Nejvyššího správního soudu musí správní orgán nejprve obecně vymezit a vyložit neurčitý právní pojem, poté jej poměřit s konkrétním skutkovým stavem v dané věci a nakonec usoudit, zda tento skutkový stav je podřaditelný pod neurčitý právní pojem.¹⁰⁰ Výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích uděluje podle § 43 ZOPK orgán ochrany přírody¹⁰¹, a na něm tedy bude spočívat odborné posouzení toho, zda nad zájmem na ochraně přírody převažuje jiný veřejný zájem, případně zda povolovaná činnost není způsobila významně ovlivnit zachování stavu předmětu ochrany zvláště chráněného území. Nutno dodat, že veřejný zájem na ochraně přírody a krajiny je přímo deklarován v ustanovení § 58 odst. 1 ZOPK.

Při posuzování, zda udělit výjimku, by správní orgán měl nejprve posoudit, zda je dán některý z taxativně uvedených důvodů podle § 43 odst. 3 ZOPK. Pokud ano, je na jeho správním uvážení, zda výjimku povolí. Jinými slovy splnění některého z případů, kdy lze výjimku povolit, s sebou nese povinnost správního orgánu rozhodnout způsobem, který ZOPK předvidá (výjimku udělit nebo neudělit).

---

⁹⁸ § 43 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

⁹⁹ Hendrych, D., a kol. Správní právo. Obecná část. 9. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016, s. 599

¹⁰⁰ srov. Rozsudky NSS ze dne 20. 10. 2004, čj. 1 As 10/2003-58 a ze dne 6. 1. 2006, 6 As 60/2004-56

¹⁰¹ § 75 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Podle § 43 ZOPK se udělují výjimky nejen ze základních ochranných podmínek vyjmenovaných v kapitole č. 3, ale dále také ze zákazů podle § 16a odstavec 1 a 2 ZOPK, kde nalezneme bližší ochranné podmínky Národního parku České Švýcarsko, a ze zákazů vymezených v § 17 odst. 2 ZOPK, které se vztahují ke klidovým územím národních parků.

Pro činnost orgánů ochrany přírody se primárně použijí ustanovení ZOPK a podpůrně pak správní řád. Výjimka se tedy uděluje rozhodnutím vydaným ve správním řízení, které se zahajuje na žádost podanou přímo vůči orgánu ochrany přírody. Tím budou příslušné správy národních parků pro území národních parků, jejich ochranných pásem, pro CHKO Šumava to bude správa NP Šumava a pro CHKO Labské pískovce to bude správa NP České Švýcarsko, a Agentura pro území chráněných krajinných oblastí, národních přírodních rezervací a národních přírodních památek.¹⁰² Pro udělování výjimek ze zákazů v přírodních rezervacích a přírodních památkách jsou příslušné krajské úřady pro území nacházející se v jejich správním obvodu.¹⁰³

Žádost je podáním ve smyslu § 37 správního řádu, což znamená, že se řídí zásadou dispoziční a tedy musí být jasně patrné, kdo žádost činí, jaké věci se týká a co navrhuje. Dále musí žádost obsahovat identifikaci žadatele, označení správního orgánu, kterému je žádost určena a podpis žadatele. Podle § 45 správního řádu musí být z takového podání patrné, co přesně žadatel žádá nebo čeho se domáhá.

Řízení o žádosti je zahájeno dnem, kdy žádost nebo jiný návrh došel věcně a místně příslušnému správnímu orgánu. To je splněno, i pokud je doručeno kterémukoliv regionálnímu pracovišti Agentury nebo do sídla Agentury v Praze. Určení příslušnosti jednotlivých regionálních pracovišť je totiž dána vnitřními předpisy Agentury, nikoliv zákonem.¹⁰⁴

Ústní jednání ve správním řízení není obligatorní, ale pokud je nařízeno, přizve orgán ochrany přírody všechny jemu známé účastníky řízení – tedy žadatele a další dotčené osoby, pokud mohou být rozhodnutím přímo dotčeny ve svých právech nebo povinnostech. V případech, kdy rozhodnutí orgánů ochrany

---

¹⁰² § 78 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁰³ § 77a odst. 4 písm. h) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁰⁴ <http://www.ochranaprirody.cz/statni-sprava/spravni-rizeni/>

přírody může ovlivnit přírodní poměry v územních obvodech několika obcí, oznámí orgán ochrany přírody termín a předmět ústního jednání také veřejnou vyhláškou vyvěšenou v těchto obcích. Orgán ochrany přírody je povinen doručit předvolání k ústnímu jednání účastníkům nejméně 15 dnů, ve zvláště složitých případech 30 dnů před jeho konáním – stejné lhůty platí pro veřejnou vyhlášku. V jednoduchých věcech se rozhoduje bezodkladně, v ostatních případech do 60 dnů od zahájení řízení, ve zvláště složitých případech do 90 dnů od zahájení řízení. Pokud to nevyklučuje povaha věci nebo tomu nebrání důležitý zájem některého z účastníků řízení, může dojít ke spojení různých řízení, pokud se řídí ZOPK.¹⁰⁵

Orgán ochrany přírody může udělit výjimku, který se týká blíže neurčeného okruhu osob, opatřením obecné povahy. Podle správního řádu není tento institut ani rozhodnutím, ani právním předpisem.¹⁰⁶ Jde o správní akt, který je konkrétní ve věci, které se týká, ale je určen neomezenému počtu adresátů. Byla by jím například výjimka ze zákazu vjezdu motorových vozidel mimo vyhrazená místa na území národních parků ve vymezeném čase pro účely konání určité akce.¹⁰⁷

Na udělení výjimky není právní nárok. Orgán ochrany přírody bude za použití správního uvážení zkoumat, jestli je zde nějaký jiný veřejný zájem, než ten na ochranu přírody. Pokud by žádný nenalezl, žádosti nebude vyhověno.

Rozhodnutí o povolení musí obsahovat podmínky, za kterých lze povolovanou činnost uskutečnit a řádné odůvodnění, ke kterému došel správním uvážením.

Pokud jde o řízení podle některých zvláštních právních předpisů (např. podle stavebního zákona¹⁰⁸ nebo podle vodního zákona¹⁰⁹), bude k rozhodnutí o povolení některých činností potřeba závazného stanoviska orgánu ochrany přírody. Tím se myslí úkon správního orgánu, který není samostatným rozhodnutím ve správním řízení, ale jehož obsah je závazný pro výrokovou část

---

¹⁰⁵ § 83 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁰⁶ § 171 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád

¹⁰⁷ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 306

¹⁰⁸ zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu

¹⁰⁹ zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a změně některých zákonů

rozhodnutí správního orgánu.¹¹⁰ Jednoduše řečeno jde o podklad, na jehož základě je nutno rozhodnout. Závazné stanovisko ale není potřeba, pokud jde o stavby v zastavěném území obce ve čtvrté zóně chráněné krajinné oblasti nebo v zastavěném území města, které se nachází na území chráněné krajinné oblasti.¹¹¹

Výjimky z bližších ochranných podmínek, které stanovuje pro národní parky přímo ZOPK a pro ostatní zvláště chráněná území předpisy, kterými jsou tato území vyhlášována, se také povolují souhlasem orgánu ochrany přírody vydávaným ve správním řízení. Povolení může být vydáno ve formě rozhodnutí postupem podle části druhé a třetí správního řádu, případně opatřením obecné povahy postupem podle části šesté správního řádu, pokud by zde byl neurčitý počet adresátů. Pokud by šlo o činnosti podléhající povolení podle jiného zákona, souhlas bude vázán na závazné stanovisko obdobně, jako tomu je u základních ochranných podmínek.

V případě porušení zákazů vymezených v základních ochranných podmínkách se bude jednat o přešůpek. Tím je podle zákona o odpovědnosti za přešůpky¹¹² společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přešůpek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin. V návaznosti na úpravu přešůpků podle tohoto zákona vymezuje ZOPK přešůpky fyzických osob v § 87 – ten je uspořádan do odstavců 1 až 3 podle míry společenské škodlivosti, čemuž odpovídá i odstupňování horní hranice pokuty v odstavci 4 tohoto ustanovení.¹¹³

K problematice udělování výjimek podle § 43 máme judikát Nejvyššího správního soudu z roku 2017. Šlo zde o ustanovení, které zakazuje v rámci území chráněných krajinných oblastí vjíždět a setrřávat s motorovými vozidly a obytnými přívěsy mimo silnice a místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody. Je zde srozumitelně a jasně vymezen princip, na němž udělování výjimek ze základních ochranných podmínek funguje. Jde o žalobu proti rozhodnutím, jimiž nebyla žalobci udělena výjimka pro setrřání jeho obytného přívěsu na jeho pozemku, který se nachází v Chráněné krajinné

---

¹¹⁰ § 149 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu

¹¹¹ § 44 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹¹² zákon č. 250/2017 Sb., o odpovědnosti za přešůpky a řízení o nich

¹¹³ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 611

oblasti Kokořínsko – tato rozhodnutí byla vydána Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR a Správnou chráněné krajinné oblasti Kokořínsko. Spor se dostal přes krajský soud prostřednictvím kasační stížnosti k Nejvyššímu správnímu soudu a jeho důvodem bylo zejména přesvědčení žalobce, že jeho obytný přívěs nenarušuje krajinný ráz. Krajský soud krom jiného konstatoval velice důležitou věc pro pochopení, jak mají být výjimky udělovány: *umístění obytného přívěsu na vlastním pozemku je zájmem soukromým, nikoliv veřejným, a umístění není ani v zájmu ochrany přírody*. Tím pádem nedošlo ke splnění podmínek § 43 odst. 1 ZOPK. Také je zde ukázáno, že pro udělení výjimky není směrodatný ani fakt, že pozemek, na němž měl být obytný přívěs umístěn, je v osobním vlastnictví žadatele o výjimku. Je to také názorný příklad omezení vlastnického práva z důvodu ochrany přírody podle Listiny základních práv a svobod, která říká, že vlastnického práva nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem.¹¹⁴

5. Právo myslivosti a rybářství ve zvláště chráněných územích

Myslivostí se podle zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti rozumí soubor činností prováděných v přírodě ve vztahu k volně žijící zvěři jakou součástí ekosystému a spolková činnost směřující k udržení a rozvíjení mysliveckých tradic a zvyků jako součástí českého národního kulturního dědictví. Právem myslivosti se podle téhož zákona rozumí souhrn práv a povinností zvěř chránit, cílevědomě chovat, lovit, přivlastňovat si ulovenou nebo nalezenou uhynulou zvěř, její vývojová stadia a shozy paroží, jakož i užívat k tomu v nezbytné míře honebních pozemků. Z názoru ústavního soudu plyne, že v podmínkách ČR jsou myslivost a právo myslivosti společenskými aktivitami aprobovanými státem k ochraně a rozvoji jedné ze složek životního prostředí – zvěře (nález ÚS ze dne 13.12. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 34/03).¹¹⁵ Rybářstvím se podle zákona č. 99/2004 Sb., o rybářství myslí chov, zušlechťování, ochrana a lov ryb, popřípadě vodních organismů v rybníkářství nebo při výkonu rybářského práva. Myslivost a

---

¹¹⁴ čl. 11 odst. 3 Ústavního zákona č. 2/1993 Sb., ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., Listiny základních práv a svobod

¹¹⁵ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 212

rybářství je vhodné shrnout a řešit zároveň, jelikož pro tyto dvě činnosti existuje pro zvláště chráněná území totožná úprava podmínek jejich výkonu.

Na výkon práva myslivosti se i rybářství se vztahuje z hlediska podmínek nakládání se zvíředy i zákon na ochranu zvířat proti týrání. Ten stanovuje, že nikdo nesmí bez důvodu usmrtit zvíře a zároveň stanovuje, že jedním z důvodů pro usmrcení zvířete je výkon práva myslivosti a rybářství podle zvláštních předpisů, tedy podle zákona o myslivosti a zákona o rybářství.¹¹⁶ Dále se o těchto činnostech zmiňuje v ustanovení o ochraně volně žijících zvířat.¹¹⁷ Výkon práva myslivosti a rybářství v sobě neobsahuje žádný prvek obhospodařování pozemků.¹¹⁸

Pro začátek je dobré říci, že nejprísnejší režim ohledně výkonu myslivosti a rybářství mají národní přírodní rezervace, kde je výkon těchto činností vázán na souhlas orgánu ochrany přírody. V žádném z ostatních zvláště chráněných není výkon myslivosti a rybářství explicitně zákonem zakázán. Odborná veřejnost často zdůrazňuje, že vyloučení výkonu práva myslivosti není možné, neboť je nutné nadále regulovat a postupně snižovat vysoké počty některých druhů zvířete.¹¹⁹ O rybářství lze říci totéž.

Pro území národních parků byl režim výkonu myslivosti a rybářství pozměněn novelou č. 123/2017 Sb. - § 21 byl rozšířen o dva nové odstavce. Nadále platí, že výkon práva myslivosti a práva rybářství může být v určitých částech národního parku nebo na celém jeho území orgánem ochrany přírody omezen nebo vyloučen. Novelou však bylo dodáno, že pokud je okruh adresátů neurčitý, omezení či vyloučení je možné i opatřením obecné povahy. Dále pro území národních parků platí, že držitelé a uživatelé honiteb¹²⁰ nebo uživatelé rybářských revírů¹²¹ v národních parcích jsou povinni při výkonu práva myslivosti a práva rybářství postupovat tak, aby se udržoval nebo zlepšoval stav ekosystémů národního parku a aby byly zachovány nebo podporovány jejich přirozené

---

¹¹⁶ § 5 zákona č. 246/1992 Sb., zákon na ochranu zvířat proti týrání

¹¹⁷ § 14 zákona č. 246/1992 Sb., zákon na ochranu zvířat proti týrání

¹¹⁸ Stejskal, V., Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016. str. 142

¹¹⁹ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 215

¹²⁰ § 2 písm. i) zákona č. 449/2001 Sb., zákon o myslivosti

¹²¹ § 2 písm. e) zákona č. 99/2004 Sb., zákon o rybářství

ekologické funkce. Při výkonu práva myslivosti nebo práva rybářství na územích zařazených do zóny přírodní nebo zóny přírodě blízké se nepoužijí ustanovení jiného právního předpisu upravujícího povinnost přikrmovat zvěř a o stanovení způsobu hospodaření a postupu zarybňování v rybářském revíru.

Na území národních parků v současné době nalezneme asi dvacet honiteb, které zde vyhlásí správy národních parků a Ministerstvo životního prostředí jako ústřední orgán státní správy myslivosti¹²² pro ně stanovuje základní omezující podmínky, které doporučuje v jednotlivých případech správám národního parku respektovat.¹²³ Jedná se o Metodickou instrukci č. 1/2006 k managementu volně žijících živočichů, kteří jsou zvěř¹²⁴ (péče o zvěř a myslivost) na území národních parků, která upravuje kromě obhospodařování honiteb také výkon myslivosti v NP, ochranu vybraných druhů zvěře a činnost správ národních parků a jejich zaměstnanců, kteří zde péči o zvěř vykonávají.

Ustanovení o tom, že při výkonu práva myslivosti a rybářství je povinnost udržovat nebo zlepšovat stav ekosystémů národního parku a zachovávat nebo podporovat jeho přirozené ekologické funkce je se dá považovat za nadbytečné – jde pouze o zdůraznění cíle a poslání národního parku, které nalezneme v § 15 ZOPK. Již před novelou bylo všeobecně respektováno, že myslivost a rybářství na území národních parků nemají za cíl hospodářský prospěch, nejsou prováděny komerčně, ale právě naopak slouží k uchování přírodní rovnováhy.¹²⁵ Zároveň jde o ustanovení, které nelze sankcionovat, jelikož zákon takovou možnost vůbec neuvádí, a také je velice obecně zformulované. Konkrétnější podmínky pro výkon práva myslivosti a rybářství se proto musí nutně odvíjet od základních ochranných podmínek, ze kterých budou pro tyto účely použitelná například ustanovení o zákazu zavádět intenzivní chovy zvěře, jako jsou obory, farmové chovy nebo bažantnice. Tento zákaz platí pro území národních parků a také pro první a druhé zóny chráněných krajinných oblastí. Pro tuto kategorii ZCHÚ nalezneme v základních ochranných podmínkách celkově více omezení, která se vztahují k výkonu myslivosti a rybářství a lze je jistě uplatnit i pro území

---

¹²² § 57 odst. 5 zákona č. 449/2001 Sb., zákon o myslivosti

¹²³ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 215

¹²⁴ § 2 písm. b) zákona č. 449/2001 Sb., zákon o myslivosti

¹²⁵ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 213

národních parků – ačkoli to není v ZOPK výslovně řečeno, byly by tím porušeny cíle a poslání národních parků. Jedná se o zákaz povolovat nebo uskutečňovat záměrné rozšiřování geograficky nepůvodních druhů rostlin a živočichů či používat otrávených návnad při výkonu práva myslivosti, což ostatně patří mezi zakázané způsoby lovu zvěře podle § 45 mysliveckého zákona. Dalším takovým omezením je například zákaz vjíždět a setrvávat s motorovými vozidly mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, které může znamenat značné omezení například pro myslivce při potřebě odvozu odlovené zvěře. Pro tyto účely je nutné využití postupu podle § 43 ZOPK. Pro chráněné krajinné oblasti ustanovení vztahující se výslovně a konkrétně k výkonu myslivosti či rybářství nenalezneme, proto je třeba se kromě již zmíněného řídit zónací a případnými bližšími ochrannými podmínkami jednotlivých CHKO.

Další omezení a pravidla pro výkon práva myslivosti a rybářství na území národních parků mohou také být stanoveny v zásadách péče podle § 38a ZOPK.

U národních parků je ještě nutné patřičně okomentovat odstavce č. 2 ustanovení § 21, který zprošťuje povinnosti přikrmovat zvěř podle zákona o myslivosti a dodržovat způsob hospodaření a postup zarybňování v rybářském revíru podle zákona o rybářství na území zóny přírodní a zóny přírodě blízké. Zároveň tímto ale tyto činnosti nejsou zakázané. Z toho vyplývá to, že přikrmování zvěře či zarybňování, které je v běžných územích sankcionovatelné jako přestupek v případě nedodržení patřičných lhůt, není na tyto lhůty vázané.

Na oficiálních stránkách Správy Národního parku Podyjí¹²⁶ nalezneme hezký přístup k výkonu myslivosti na území tohoto NP. Uvádí se zde, že kromě důsledné ochrany, zlepšování a stabilizace biotopů jednotlivých druhů, je jedním z managementových nástrojů péče o zvěř i cílevědomá řízená regulace početních stavů těch druhů zvěře, které nemají svého přirozeného nepřitele a svými vysokými stavy působí škody na přírodním prostředí. Tím je de facto shrnutý obecný účel myslivosti. Následně zde nalezneme výčet spárkaté zvěře, jejichž počty jsou regulovány, jedná se o srnce obecného, prase divoké, jelena evropského, daňka skvrnitého a muflona, z nichž poslední dva druhy jsou zde uměle vysazené a v plánu je jejich úplné vyloučení z tohoto území. Regulovány

---

¹²⁶ <https://www.nppodyji.cz/>

jsou ještě početní stavy lišky obecné, event. lze regulovat i stavy zavlečených druhů v přírodě nežádoucích jako např. norek americký nebo psík mývalovitý. Ostatní druhy zvěře se na území národního parku neloví. Z hlediska potřeby obnovit, resp. udržet přirozený vývoj lesních porostů, rostlinných a živočišných společenstev, je nepochybné, že na území národního parku musí být trvale prováděn management zvěře a stavy zvěře, zejména srnčí a divokých prasat musí být udržovány na jasně stanovených únosných počtech. Toto je navíc umocněno skutečností, že v území chybí velký predátor, který by stavy spárkaté zvěře přirozeně reguloval.¹²⁷

Příslušný orgán může omezit výkon myslivosti a rybářství v přírodních rezervacích, pokud by byl jejich výkon v rozporu s jejich podmínkami ochrany. Nejčastěji se tak stane přímo v předpisu, kterým se přírodní rezervace vyhláší, existuje však i možnost vydat omezení formou individuálního správního aktu. To se stane v případech, kdy příslušný orgán ochrany přírody v rámci zajišťování správní činnosti a péče o přírodní rezervaci zjistí, že výkon práva myslivosti a rybářství probíhá v rozporu se zněním základních či bližších ochranných podmínek.¹²⁸ Ze základních ochranných podmínek se těchto činností může dotýkat zejména zákaz povolovat nebo uskutečňovat záměrné rozšiřování geograficky nepůvodních druhů rostlin a živočichů, zároveň v nich ale nalezneme ustanovení, které vlastně výslovně dovoluje výkon práva myslivosti a rybářství na území přírodní rezervace jako jedinou přípustnou možnost sběru či odchytu rostlin a živočichů, což je zde jinak zakázané. Často se ale může stát (i když by to tak být nemělo), že dotčení myslivci či rybáři si nebudou vědomi porušení zmíněných zákazů, proto by orgán ochrany přírody měl nejdříve využít možnosti neformálního upozornění, než přistoupí k vydání omezení individuálním správním aktem.

Co se týká zbývajících dvou ZCHÚ, tedy národních přírodních památek a přírodních památek, zde ZOPK o podmínkách výkonu práva myslivosti a rybářství mlčí. Z ustanovení o jejich povaze lze však logicky vyvodit, že případná omezení mohou být vymezena v bližších ochranných podmínkách.

---

¹²⁷ <https://www.nppodyji.cz/pece-o-zver>

¹²⁸ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 258

6. Svoboda pohybu ve zvláště chráněných územích

Článek 14 odst. 1 Listiny základních práv a svobod¹²⁹ říká: „Svoboda pohybu a pobytu je zaručena.“ Zároveň ale v odstavci třetím stanovuje, že tyto svobody mohou být omezeny zákonem (krom jiného) z důvodů ochrany přírody. Přesně s takovými omezeními se setkáváme ve zvláštní územní ochraně.

Obecně využitelné ustanovení týkající se svobody pohybu nalezneme v § 64 ZOPK. To umožňuje orgánu ochrany přírody po projednání s dotčenými obcemi omezit nebo zakázat přístup veřejnosti do určitých území v národních parcích, národních přírodních rezervacích, národních přírodních památkách a v první zóně chráněných krajinných oblastí, hrozí-li jejich poškození zejména nadměrnou návštěvností, a to formou opatření obecné povahy. Tento zákaz či omezení musí být řádně vyznačeny na všech přístupových cestách a vhodným způsobem i na jiných místech v terénu. Ustanovení hovoří o stejném postupu i v případě hrozby poškození jeskyní, ty však nepatří do zvláštní územní ochrany. Z formulace vyplývá, že postačí možnost ohrožení, nikoli faktické ohrožení, a také že příčina potencionální hrozby poškození je demonstrativní, což znamená možnost orgánu ochrany přírody uplatnit tento paragraf i v případě jiného eventuálního ohrožení vyjmenovaných území.¹³⁰

S velmi citelným omezením pohybu se setkáváme u národních parků. Jak již bylo zmíněno v kapitole týkající se národních parků, novela z roku 2017 přinesla do jejich úpravy institut klidových území¹³¹, jimiž má Ministerstvo životního prostředí možnost omezovat pohyb osob, a to formou opatření obecné povahy. Tato novinka souvisí se změnou zónace národních parků, kdy při dřívějším režimu platil ze zákona zákaz pohybu mimo značené cesty v první zóně. To se však změnilo – zóny nyní nejsou tři, nýbrž čtyři, jejich režim se pozměnil, a jelikož zákon pro žádnou ze zón svobodu pohybu nereguluje, poslouží k tomuto účelu právě klidová území, která umožňují omezovat pohyb osob z důvodu nerušeného vývoje ekosystémů nebo jejich složek, které jsou citlivé na nadměrný pohyb osob a zranitelné vlivem rušivých vlivů s ním spojených, a to napříč

---

¹²⁹ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., Listina základních práv a svobod

¹³⁰ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 501, 502

¹³¹ § 17 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

vymezenými zónami. Podle důvodové zprávy k zákonu č. 123/2017 Sb. se zákaz týkající celé první zóny bez ohledu na skutečnou potřebu regulace pohybu osob ukázal jako nadbytečný k zajištění cílů ochrany přírody národního parku a naopak vyšla najevo potřeba omezit pohyb na některých plochách dřívějších druhých a třetích zón, kde se vyskytují zranitelná společenstva a citlivé druhy. Z těchto důvodů poslouží institut klidových území dokonale.

V rámci klidových území národního parku je zakázáno pohybovat se mimo cesty nebo trasy vyhrazené příslušnou správou národního parku opatřením obecné povahy.¹³² Při vyhrazení cesty nebo trasy může orgán ochrany přírody stanovit podmínky týkající se rozsahu, způsobu a času pohybu na této cestě nebo trase. Z tohoto zákazu existují výjimky pro vlastníky a nájemce pozemků při vstupu na jejich pozemky, a dále například pro členy základních složek integrovaného záchranného systému, obecní policii, ozbrojené síly ČR a další orgány a pracovníky vyjmenované v § 17 odst. 2 ZOPK při plnění jejich úkolů. Hranice klidového území a informace o podmínkách pohybu na cestách nebo trasách v něm vyznačí správy národních parků v terénu způsobem stanoveným vyhláškou Ministerstva životního prostředí. Tu vydalo MŽP v březnu roku 2018 pod číslem 45/2018 Sb.

Zajímavostí je, že po novelizaci obsahuje ZOPK vnitřní rozpor ohledně stanovování klidových území. V § 17 je řečeno, že klidová území stanovuje MŽP opatřením obecné povahy, zároveň však v § 79, který vymezuje působnost MŽP, nalezneme v odst. 3 písm. g) ustanovení, že klidová území stanovuje MŽP vyhláškou. Vzhledem k tomu, že důvodová zpráva hovoří stejně jako § 17 o stanovování klidových území formou opatření obecné povahy, tedy transparentním způsobem s vypořádáním připomínek všech dotčených subjektů (zejména obcí a vlastníků) a s možností soudního přezkumu,¹³³ lze tento rozpor považovat za jakousi chybu z nepozornosti zákonodárce, když v kompetenčním ustanovení hovoří o vyhlášce místo OOP.

Další omezení pohybu v národních parcích můžeme nalézt přímo v jejich základních ochranných podmínkách platných pro území národních parků mimo

---

¹³² § 78 odst. 3 písm. i) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹³³ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 198

zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí. Ustanovení, která zde k tomuto tématu nalezneme, se týkají všemožných dopravních prostředků – jedná se o motorová vozidla, obytné přívěsy, jízdní kola a koně, pro něž platí zákaz pohybovat se a setrvávat mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená orgánem ochrany přírody. Z tohoto zákazu platí obdobné výjimky jako pro klidová území – zákazy se nevztahují například pro složky integrovaného záchranného systému nebo pro pracovníky veterinární služby.¹³⁴

Obdobné omezení o zákazu vjíždění a setrávání motorových vozidel a obytných přívěsů mimo silnice a místní komunikace a a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody nalezneme i v základních ochranných podmínkách chráněných krajinných oblastí. Taktéž zde platí výjimky, v tomto případě se vztahují na vozidla orgánů státní správy, vozidla potřebná pro lesní a zemědělské hospodaření, obranu státu a ochranu státních hranic, požární ochranu a zdravotní a veterinární službu. Další ustanovení, která by omezovala svobodu pohybu v rámci chráněných krajinných oblastí v zákoně o ochraně přírody a krajiny nenalezneme. Lze však říci, že s největší pravděpodobností se budou taková případná omezení odvíjet od zónace CHKO, kdy podrobnější režim jednotlivých zón nalezneme ve vyhlášujícím právním předpisu, stejně jako bližší ochranné podmínky, které taková omezení mohou obsahovat.

Rapidní rozdíl oproti tomu nalezneme u národních přírodních rezervací. Pro ně je ex lege stanoveno, že pro celá jejich území platí zákaz vstupovat a vjíždět mimo cesty vyznačené se souhlasem orgánu ochrany přírody – v tomto případě je kompetentní AOPK ČR.¹³⁵ Opět jsou z tohoto ustanovení výjimky, a to pro vlastníky a nájemce pozemků, dále pro osoby zajišťující lesní a zemědělské hospodaření, obranu státu a ochranu státních hranic, požární ochranu a zdravotní a veterinární službu při výkonu těchto činností.

Co se týče zbývajících tří zvláště chráněných území, tedy přírodních rezervací, národních přírodních památek a přírodních památek, pro ty ZOPK výslovná omezení svobody pohybu osob nestanovuje. Proto lze vyvodit, že pokud příslušné orgány – kraje pro přírodní rezervace a přírodní památky a Ministerstvo

---

¹³⁴ § 16 odst. 2 písm. l), m) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹³⁵ § 78 odst. 3 písm. g) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

životního prostředí pro národní přírodní památky – nestanoví zákazy v bližších ochranných podmínkách, mohou se osoby na těchto územích volně pohybovat.

Je nutné říci, že zákazy vstupu a vjezdu, které stanovuje ZOPK, se nevztahují na pracovníky orgánů ochrany přírody a strážce ochrany přírody při plnění jejich povinností.¹³⁶

7. Lesnictví ve zvláště chráněných územích

Lesní zákon¹³⁷ sice nezná přímo pojem lesnictví, ale lze pod něj podřadit to, co tento zákon nazývá hospodařením v lese. Tím je obnova, ochrana, výchova a těžba lesních porostů a ostatní činnosti zabezpečující plnění funkcí lesa. Lesem se myslí lesní porosty s jejich prostředím a pozemky určené k plnění funkcí lesa¹³⁸. Nakládání s lesy na území zvláště chráněných území podléhá zvláštnímu režimu podle ZOPK, který určuje pravidla pro každou kategorii – tedy ZOPK je lex specialis vůči lesnímu zákonu.

Nejdříve je ale potřeba si ujasnit, jak se to má obecně s lesy na území České republiky. Ty se totiž dělí do tří kategorií, a to na lesy ochranné, lesy zvláštního určení a lesy hospodářské. Jejich bližší diferenciaci nalezneme v § 7 až 9 lesního zákona, zjednodušeně můžeme však říci, že ochrannými lesy jsou ty, které rostou na mimořádně nepříznivých a těžko přístupných stanovištích, a z tohoto důvodu neslouží k těžbě dřeva. Dále lesy zvláštního určení jsou takové, které nepatří do kategorie lesů ochranných a které lze nalézt v ochranných pásmech všeho druhu a takové, u nichž veřejný zájem na jejich ochraně převažuje nad produkční funkcí lesů. To znamená, že ani zde neprobíhá těžba, avšak z jiných důvodů. A nakonec máme kategorii lesů hospodářských, kam patří ty lesy, které nejsou zařazené do předchozích dvou kategorií, a jejichž primární funkcí je funkce produkční.

Lesy na území národních parků nejsou lesy hospodářskými.¹³⁹ Lesní zákon zároveň říká, že lesy na území národních parků patří do kategorie lesů zvláštního určení, pokud nejsou rozhodnutím orgánu státní správy zařazeny mezi lesy

---

¹³⁶ § 90 odst. 17 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹³⁷ zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů

¹³⁸ § 3 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů

¹³⁹ § 22 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

ochranné. Místo úsilí o těžbu dřeva je zde cílem péče o les zejména snaha o zachování určitého biotopu či geomorfologického útvaru, přeměna narušeného ekosystému na stav bližší přirozenému nebo ochrana půdy a vody. Tento přístup je plně v souladu s ustálenou judikaturou, podle které zásah do podstaty vlastnického práva zákonným omezením užívání lesa sleduje legitimní cíl, tj. ochranu lesů ve zvláště chráněných územích, která jsou pro svou biologickou jedinečnost a rozmanitost hodna přísné ochrany státní mocí.¹⁴⁰

ZOPK určuje, že správy národních parků jsou příslušné k hospodaření s lesy, s pozemky určenými k plnění funkcí lesa a s jiným majetkem ve vlastnictví státu souvisejícím s plněním funkcí lesa na území národního parku a jeho ochranného pásma. Za jiný majetek související s plněním funkcí lesa lze považovat zejména stavby a pozemky potřebné k péči o les (lesovny, sklady či garáže).¹⁴¹ Dřívější právní úprava umožňovala správám národních parků zřídit právnickou osobu, jejímž prostřednictvím by probíhalo hospodaření se státními lesy a lesním majetkem na území národních parků, této možnosti však správy národních parků nikdy nevyužily, takže vypuštění tohoto ustanovení nijak situaci nezměnilo.

Je povinností vlastníků či nájemců lesů v národních parcích hospodařit v nich tak, aby byly zachovány nebo podporovány jejich přirozené ekologické funkce a biologická rozmanitost, což je ostatně základem funkce národních parků. Další podrobnosti o nakládání s lesy v národních parcích se odvíjí od jejich zónace. Je určeno, že v zóně přírodní a zóně přírodě blízké se nepoužijí ustanovení lesního zákona o povinnosti obnovovat a vychovávat lesní porosty, o lhůtách k zalesnění holin a o lhůtách k zajištění lesních porostů na lesních pozemcích, o povinném provádění meliorací a hrazení bystřin v lesích ani ustanovení o povinném přednostním provádění nahodilé těžby. V těchto zónách se dále nepoužijí ustanovení lesního zákona o povinném provádění opatření na předcházení nebo zabránění působení škodlivých činitelů a na odstranění nebo zmírnění jejich následků, s výjimkou preventivních opatření proti vzniku lesních požárů. Tyto kroky mají umožňovat například přirozenou obnovu a vývoj lesa.

---

¹⁴⁰ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 216

¹⁴¹ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 217

Pro vyjmenovaná ustanovení platí pouze to, že se na území zóny přírodní a zóny přírodě blízké neuplatní, tedy pro vlastníky či nájemce těchto území neplatí povinnost je dodržovat, to však neznamená, že by byly zakázány. Oprávněné osoby je mohou vykonávat, pokud při tom neporuší jiné ustanovení zákona či jiného právního předpisu.¹⁴²

Pro lesy národních parků nacházející se v zóně přírodní platí, že se nezahrnují do výpočtu závazných ustanovení lesních hospodářských plánů podle § 24 lesního zákona, dále se v nich neumísťují těžby a nenavrhují výchovná a pěstební opatření v lesních hospodářských plánech. V lesích zařazených do zóny přírodě blízké se závazné ustanovení lesního hospodářského plánu maximální celková výše těžeb stanoví jako součet těžeb umístěných v jednotlivých lesních porostech.

Lesní hospodářský plán je nástrojem vlastníka lesa a zpracovává se zpravidla na deset let. Tyto plány obsahují ustanovení závazná a doporučující. Závaznými ustanoveními plánu jsou maximální celková výše těžeb a minimální podíl melioračních a zpevňujících dřevin při obnově porostu. Právnícké osoby, kterým je svěřeno nakládání se státními lesy, ostatní právnícké a fyzické osoby vlastníci více než 50 ha lesa v obvodu územní působnosti schvalujícího orgánu státní správy lesů, a tedy i příslušné správy národních parků, jsou povinny zabezpečit zpracování plánů. Hospodařit podle nich však mohou i jiní vlastníci, kteří vlastní lesy menší rozlohy. Pro státní lesy a lesy ve vlastnictví obcí je závazným ustanovením též minimální plošný rozsah výchovných zásahů v porostech do 40 let věku, avšak již dříve se uvádělo, že tyto ukazatele nemají vztah k cílům péče o národní park.¹⁴³ Proto byly vytvořeny tzv. zásady péče o národní parky, jejichž zpracování zajišťuje orgán ochrany přírody. Jde o koncepční odborné dokumenty ochrany přírody, které na základě údajů o dosavadním vývoji a současném stavu ekosystémů národních parků a jejich ochranných pásem stanoví rámcové zásady péče nezbytné pro zachování nebo zlepšení stavu předmětů ochrany národních parků a v ochranných pásmech pro zabezpečení národních parků před nepříznivými vlivy z okolí. Dále stanoví postup

---

¹⁴² Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 221

¹⁴³ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 221

a způsob naplňování dlouhodobých cílů ochrany národních parků a jejich poslání. Zásady péče schvaluje Ministerstvo životního prostředí zpravidla na období 15 až 20 let.¹⁴⁴

S odstavcem třetím § 22a ZOPK koresponduje také ustanovení lesního zákona, které v § 36 umožňuje přijmout v lesích ochranných a v lesích zvláštního určení opatření odchylná od některých ustanovení tohoto zákona, pokud je to ve prospěch účelového hospodaření.

Ustanovení § 23 ZOPK hovoří o zákazu zcizování pozemků, které jsou ve vlastnictví státu. Za zcizení se však nepovažují směny pozemků odůvodněné zájmy ochrany přírody. Tím by mohla být například výměna pozemků ve vlastnictví státu ve třetí a čtvrté zóně národního parku za pozemky ve vlastnictví soukromých subjektů v první nebo druhé zóně, tedy stát převede pozemky v okrajové části národního parku, kde by se dalo hospodařit způsobem, který nebude nikterak zásadně ovlivňovat dochovaný stav přírody, krajiny a fungování přírodních ekosystémů, a získá za ně pozemky ekologicky mnohem hodnotnější, navíc v území, kde ze strategického hlediska je doporučeníhodné, aby si stát pohlídal ucelené pozemkové vlastnictví pro zajištění ochrany přírody a naplňování cílů a poslání národního parku.¹⁴⁵ Předpokládá se, že zajištěním toho, aby co největší podíl půdy na území národních parků byl ve vlastnictví státu, bude možné tuto správu vykonávat efektivněji a levněji, protože mimo jiné nebude nutné vyplácet kompenzace či příspěvky soukromým vlastníkům¹⁴⁶ a zároveň bude správa jednotná.

Pro chráněné krajinné oblasti nenalezneme v ZOPK žádnou úpravu pro zacházení s lesy nacházejícími se na těchto územích. Z toho jasně vyplývá, že je tato úprava přenechána vládě při vyhlásování bližších ochranných podmínek.

Totéž lze říci o lesích přírodních rezervací a přírodních památek, jelikož ani o těch se ZOPK nezmiňuje. Rozdílem je, že v těchto případech jsou k vyhlásování bližších ochranných podmínek příslušné kraje. Zároveň lze ale

---

¹⁴⁴ § 38a zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁴⁵ Stejskal, V., Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016. str. 148

¹⁴⁶ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 225

vzhledem k definicím a rozlohám těchto maloplošných chráněných území předpokládat, že jejich území nebude zahrnovat rozsáhlé lesní plochy.

U národních přírodních památek nalezneme v zákoně pouze zmínku o tom, že lesy, lesní půdní fond, vodní toky, vodní plochy a nezastavěné pozemky na území národních přírodních památek, které jsou ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona ve státním vlastnictví, nelze zcizit. Tím nejsou dotčena práva fyzických a právnických osob podle předpisů o majetkové restituci. Z toho vyplývá, že restituce zmíněných pozemků mohou proběhnout (pokud oprávněné osoby vnesou právní nárok na vydání majetku), avšak další změny vlastnictví státních pozemků na území národních přírodních památek, které byly ve vlastnictví státu k 1. 6. 1992, nejsou možné, a to zejména proto, že jsou strategické pro ochranu přírody, naplňování cílů a poslání národních přírodních památek, fungování jedinečných přírodních ekosystémů mimořádné přírodovědecké hodnoty a pro zajištění jednotného managementu chráněného území.¹⁴⁷ Pro upřesnění je třeba říct, že lesní půdní fond je pojem, který přinesl starý lesní zákon.¹⁴⁸ Ten byl nahrazen novým lesním zákonem č. 289/1995 Sb., ve kterém lze lesní půdní fond vykládat v souladu s ustanovením § 3 jako pozemky určené k plnění funkcí lesa. Jelikož tato „nová“ právní úprava je již 25 let stará, lze ponechání tohoto pojmu v ZOPK považovat za menší nepozornost zákonodárce.

Totožné ustanovení o zákazu zcizování státních pozemků nalezneme i u národních přírodních rezervací.¹⁴⁹ Uplatní se zde stejná pravidla. Pro lesy národních přírodních rezervací dále platí pravidlo, že je nelze zařazovat do kategorie lesů hospodářských. To ostatně vyplývá i z § 8 odst. 1 lesního zákona, kde je řečeno, že lesy nacházející se na území národních přírodních rezervací jsou lesy zvláštního určení, pokud nejsou zařazeny do kategorie lesů ochranných. Je to totéž ustanovení, které zavádí stejné pravidlo pro lesy na území národních parků a ze kterého jasně vyplývá povinnost šetrnějšího způsobu hospodaření. Dále pro lesy národních přírodních rezervací platí, že ustanovení o zásazích proti škůdcům a o případech mimořádných okolností nepředvídaných škod lze použít jen se souhlasem a v rozsahu stanoveném orgánem ochrany přírody. Jde o zvláštní

---

¹⁴⁷ Stejskal, V., Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016. str. 176

¹⁴⁸ zákon č. 61/1977 Sb., zákon o lesích

¹⁴⁹ § 32 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

ustanovení k lesnímu zákonu a jeho prováděcím předpisů, které tyto situace upravují.¹⁵⁰ Souhlas vydává příslušný orgán ochrany přírody a měl by mít formu závazného stanoviska vydávaného k rozhodnutí orgánu státní správy lesa. V závazném stanovisku je možné stanovit realizační podmínky a upravit rozsah zásahu.¹⁵¹

Ke všem ustanovením, která zakazují zcizení státních lesů a dalších pozemků na území zvláště chráněných území, je třeba dodat, že to neznamená zákaz převodu hospodaření mezi subjekty, které jsou oprávněny s takovýmto státním majetkem hospodařit.¹⁵²

Na lesy na území České republiky v současné době působí tzv. kůrovcová kalamita. Jde o přemnožení škůdce lýkožrouta smrkového, který již od roku 2015 ve velkém ničí lesní porosty. Tato pohroma se nevyhnula ani lesům zvláště chráněných území, proto bylo nutné nastavit pravidla pro řešení situace v těchto oblastech. Ministerstvo životního prostředí tak učinilo až v únoru roku 2019, kdy vydalo tzv. metodické doporučení pro postup asanace kůrovcem napadených porostů v chráněných krajinných oblastech a maloplošných zvláště chráněných územích. Materiál se nezabývá územím národních parků, jelikož ty mají svůj specifický režim.

Doporučení obsahuje způsoby asanace, která by měla v těchto územích probíhat způsobem, které neohrozí dosažení jejich cílů ochrany, při současném zohlednění dalších zájmů ochrany přírody (lokality soustavy Natura 2000, lokality druhové ochrany). Dále hovoří o možnosti využití biocidů a chemie při asanaci – jejich využití zůstává zakázáno na území první a druhé zóny CHKO, jak o tom hovoří § 26 odst. 3 písm. c) ZOPK, totéž platí pro národní přírodní rezervace (§ 29 písm. a) ZOPK) a přírodní rezervace (§ 34 odst. 1 písm. b) ZOPK). V ochranných pásmech maloplošných zvláště chráněných územích se použití chemických prostředků váže na souhlas orgánu ochrany přírody. Pro upřesnění nutno připomenout, že tento zákaz platí obecně pro všechna ochranná pásma,¹⁵³

---

¹⁵⁰ § 32 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů

¹⁵¹ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 251

¹⁵² Stejskal, V., Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016. str. 168

¹⁵³ § 37 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

avšak doporučení Ministerstva životního prostředí se nevztahuje na národní parky a chráněné krajinné oblasti již ochranná pásma nemají. Další možnosti používání biocidů a chemických prostředků mohou být regulovány bližšími ochrannými podmínkami, kterými je také nutné řídit se při asanaci kůrovcem postižených ZCHÚ. Použití biocidů v lesních porostech v ZCHÚ (a na dalších chráněných územích, např. soustava Natura 2000) s ohledem na jejich možné dopady je možné jen ve zcela výjimečných případech na základě udělení výjimky či vydání souhlasu, a to v místech, kde předmětem ochrany nejsou stanoviště a biotopy ovlivněné vodou (např. blízkost vodních toků a ploch, mokřady, rašeliniště, prameniště), hmyz či na hmyz vázané druhy (např. hmyzožraví ptáci) apod., a to v případech odůvodněných potřebou zachovat dřevo v kůře (bez odvětvení a krácení), což je z hlediska ochrany přírody za určitých podmínek přínosnější než mechanická asanace loupáním apod.¹⁵⁴ Vždy je nutné individuální posouzení.

Doporučení dále hovoří o nutnosti preventivního i následného monitoringu nejen postižených oblastí, ale i oblastí bezprostředně na ně navazujících, a též o možnostech vývoje lesů po asanaci. Na území maloplošných zvláště chráněných územích dává MŽP přednost samovolné obnově lesních porostů, ale na území CHKO je možná obnova určena zejména lidskou činností. Při té je ale potřeba zohlednit přirozené dřevinné skladby odpovídající danému stanovišti.

V souvislosti s problematikou kůrovce nastala vášnivá diskuse v polovině roku 2019, kdy Rada národního parku Šumava vyhlásila nové zóny ochrany přírody na základě vyhlášky č. 123/2017 Sb., kterou byl novelizován ZOPK, a v rámci toho rozšířila tzv. bezzásahová území. Toto nové vymezení by mělo zůstat neměnné dalších 15 let,¹⁵⁵ což považovali za problematické zástupci Jihočeského kraje, někteří členové parlamentu i aktivisté z jihočeských obcí, jelikož panovaly obavy, že to ztíží řešení kůrovcové kalamity, která kvůli plošnému kácení způsobuje další problémy, jako například sucho, protože mrtvé stromy nedokážou v krajině zadržovat vodu.¹⁵⁶

Podle vyjádření MŽP a tiskové zprávy Národního parku Šumava ze srpna 2019 se však není čeho obávat a situace v našem největším národním parku je pod

---

¹⁵⁴ Doporučení MŽP pro postup asanace kůrovcem napadených porostů v CHKO a MZCHÚ, str. 9

¹⁵⁵ § 18 odst. 6 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁵⁶ <http://www.enviweb.cz/113837>

kontrolou. Je faktem, že kůrovcová kalamita v ČR je nejhorší za posledních 50 let, avšak v Národním parku Šumava tvoří jeho podíl pouhé jedno procento z území celé republiky, zbylých 99% se odehrává v lesích hospodářských.¹⁵⁷

8. Další vybrané činnosti ve zvláště chráněných územích

Zvláště chráněná území již ze své povahy vyžadují přísnější ochranu výkonu i dalších činností, než jsou předchozí zmíněné. Zákon o ochraně přírody a krajiny jich omezuje mnoho již v základních ochranných podmínkách, pro území národních parků i v bližších ochranných podmínkách vyjmenovaných přímo v zákoně, a k tomu ještě poskytuje orgánům ochrany přírody různé další nástroje, které mají sloužit k zamezení poškozování ZCHÚ (například již zmíněné omezení vstupu z důvodu ochrany přírody podle § 64 ZOPK). Jelikož zákon zná těchto různých omezení mnoho, nebude tato kapitola rozebírat všechny, ale pouze vybrané zákazy zejména na území národních parků, jelikož v tomto chráněném území existuje široký výčet pravidel, která je nutno dodržovat. Tyto další vybrané činnosti se týkají zejména turismu a sportovních aktivit.

V základních ochranných podmínkách národních parků nalezneme pro celá jejich území například zákaz provádět ohňostroje nebo používat zábavní pyrotechniku. Jde o další z novinek, kterou přinesla novela. V zájmu toho, aby nebylo zbytečně rušeno zvířecí obyvatelstvo národních parků a aby nebyl vytvářen odpad z rachejtlí a petard, je toto opatření naprosto na místě. Zábavní pyrotechnika zároveň může způsobovat různá zranění (a to jak osob, tak zvířat při útěku před ní), poškozovat sluch, který mají zvířata mnohem citlivější než člověk, a v neposlední řadě zde pak existuje možnost vzniku požáru. Mluvčí správy Národního parku České Švýcarsko k tomuto zákazu řekl: „*Zábavní pyrotechniky se děsí třeba i domácí zvířata, která jsou od nás zvyklá na spoustu nepřirozených zvuků a světelných efektů. U divokých zvířat je to ještě horší.*“¹⁵⁸

I z tohoto důvodu může být trochu překvapivé, že tento zákaz nepřišel dříve. Ohňostroje, které jsou již tradičně spojeny s oslavami příchodu nového roku a jsou dnes běžně dostupné, bývají provozovány i při mnoha soukromých

---

¹⁵⁷ https://www.mzp.cz/cz/news_tz090825sumava

¹⁵⁸ https://www.mzp.cz/cz/news_20191212_zakaz-ohnostroju-v-narodnich-parcich

akcích a oslavách, proto bylo již na čase zregulovat tuto činnost alespoň pro národní parky.

Další z novinek přinesenou novelou a zajímavou zejména pro obyvatele národních parků je zrušení zákazu stanování a rozdělávání ohňů, které bylo zakázáno na celém území národního parku mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody. Nyní je možné tyto činnosti provozovat na území zastavěných obcí a zastavitelných ploch obcí, což je určitě vhodným krokem pro podporu turismu i úlevou pro obyvatele území národních parků, ať už zde žijí trvale nebo jde o chataře, protože nyní si mohou beztréstně dělat ohýnky a „grilovačky“ na svých zahradách. V dřívější úpravě byl zákaz táboření a rozdělávání ohňů mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody spojen v jednom ustanovení. Po velké novele jsou na seznamu zákazů tyto zákazy uvedeny odděleně a samostatně. Tento postup je možné hodnotit kladně, neboť v minulosti mohly vznikat výkladové obtíže v tom smyslu, že k naplnění porušení zákazu došlo pouze v případě kumulativního provedení obou činností, tedy tábořením i rozděláním ohně. Byť byl taková výklad spíše odmítán, je výslovné oddělení obou zákazů vhodné.¹⁵⁹

Dalším zajímavým zákazem je ustanovení, které zakazuje na území národních parků mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí provozovat letadla způsobilá létat bez pilota nebo modely letadel. Toto pravidlo se vztahuje zejména na drony, jejichž provozování se vzhledem k velmi rychlému technologickému rozvoji a zlepšování cenové dostupnosti rozšířilo i mezi fyzické osoby,¹⁶⁰ které je využívají zejména pro zábavu.

Právní úprava pojem dron nezná, jeho vymezení lze však vyvodit z leteckého zákona¹⁶¹ a jeho prováděcích předpisů. V Doplnku X¹⁶² leteckého předpisu L2 vydaného Ministerstvem dopravy nalezneme důležité pojmy, a to *model letadla*, kterým je: „Letadlo, které není schopné nést člověka na palubě, je používané pro soutěžní, sportovní nebo rekreační účely, není vybaveno žádným

---

¹⁵⁹ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 186

¹⁶⁰ <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/pravo-v-ochrane-prirody/provoz-dronu-ve-zvlaste-chranenych-uzemich/>

¹⁶¹ zákon č. 49/1997 Sb., zákon o civilním letectví

¹⁶² <https://aim.rlp.cz/predpisy/predpisy/dokumenty/L/L-2/index.htm>

zařízením umožňujícím automatický let na zvolené místo, a které, v případě volného modelu, není dálkově řízeno jinak než za účelem ukončení letu nebo které, v případě dálkově řízeného modelu, je po celou dobu letu pomocí vysílače přímo řízené pilotem v jeho vizuálním dohledu.“ Dále *bezpilotní letadlo*, jímž je letadlo určené k provozu bez pilota na palubě a nakonec pojem *bezpilotní systém (UAS)*, což je: „Systém skládající se z bezpilotního letadla, řídicí stanice a jakéhokoliv dalšího prvku nezbytného k umožnění letu, jako například komunikačního spojení a zařízení pro vypuštění a návrat. Bezpilotních letadel, řídicích stanic nebo zařízení pro vypuštění a návrat může být v rámci bezpilotního systému více.“ Drony svou povahou naplňují definice těchto pojmů, proto se na něj vztahují pravidla o provozu, které obsahuje právě Doplněk X a ten říká, že provoz bezpilotního letadla musí být v souladu s platnými právními předpisy a uvádí zde příklady takových předpisů. Zákon o ochraně přírody a krajiny zde není výslovně uveden, jelikož se ale jedná o demonstrativní výčet, je jasné, že i na něj se toto ustanovení vztahuje.

Provoz dronů se postupně rozmohl po celém území republiky, proto bylo nutné uzákonit regulaci, která jejich pohyb ve volné přírodě omezí a nebude tak docházet k narušování klidu divoké zvěře, zejména hnízdících ptáků. Konkrétně pro jejich ochranu nalezneme omezení v části druhé ZOPK, která upravuje obecnou ochranu přírody. Kromě vyrušování existuje v důsledku provozování dronů i možnost vzniku požárů z důvodu rizika vznícení baterie při neočekávaném pádu stroje.

Ve vztahu ke zvláště chráněným územím je však pohyb dronů zakázán pouze pro národní parky. O výjimku z tohoto zákazu lze žádat na základě § 43 ZOPK a orgán ochrany přírody ji udělí v případě, že jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody, nebo v zájmu ochrany přírody anebo tehdy, pokud povolovaná činnost významně neovlivní zachování stavu předmětu ochrany zvláště chráněného území. Přelet dronu nad národním parkem pravděpodobně příliš neovlivní stav přírody jako takové, vždy je tu ale téměř nevyhnutelná možnost rušení zvířat. Navíc nejspíš nebude existovat mnoho důvodů pro provoz bezpilotního letadla, kdy by veřejný zájem převažoval nad zájmem ochrany přírody, proto by udělování takového povolení mělo být spíše výjimečné.

Je však nutné dodat, že drony nepřináší pouze negativní důsledky, ale dnes jsou hojně využívány v environmentální praxi, a to jak výzkumnými institucemi a univerzitami, tak i nejrůznějšími komerčními firmami. Můžeme se tak setkat s využitím těchto bezpilotních systémů při detekci stresu a hodnocení zdravotního stavu vegetace, pasportizaci zeleně,¹⁶³ kontrole trhlin na skalních stráních, stanovení vodní bilance otevřené krajiny, hodnocení výnosu v precizním zemědělství a mnoho dalšího.¹⁶⁴

Je jasné, že národní parky i ostatní zvláště chráněná území jsou turisticky atraktivními oblastmi, proto je třeba regulace činností s tím spojených. To se týká zejména konání různých sportovních, turistických nebo veřejných akcí. Ty není možné pořádat nebo organizovat na místech mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí a v rámci těchto už omezených možností to lze jen na místech vyhrazených orgánem ochrany přírody.

Oproti dřívější úpravě bylo toto ustanovení pozměněno – mezi slova pořádat a organizovat byla vložena spojka nebo, což znamená, že při zjišťování, zda byl zákaz porušen, bude nutné jasně rozlišovat, kdo akci pořádal a kdo akci organizoval. Také byl z tohoto ustanovení vyňat zákaz provozování vodních sportů, který byl přesunut do ustanovení, které zakazuje provozování horolezeckých sportů mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody, kam se logicky svou povahou hodí mnohem lépe. Třetí a poslední změnou v této oblasti je upuštění od podmínky hromadnosti těchto akcí, takže se jeví, že zákonodárce upustil od kritéria velkého počtu účastníků.¹⁶⁵

Jelikož v zákoně nenalezneme definici sportovní, turistické nebo jiné veřejné akce, je nutné poohlédnout se po judikatuře. Městský soud v Praze¹⁶⁶ dospěl k závěru, že za veřejnou kulturní akci, kterou nelze pořádat na území národního parku mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody, je i koncert konaný uvnitř horské chaty, je-li tato akce přístupná široké veřejnosti a je-li to spojeno s intenzivní dopravou účastníků koncertu motorovými vozidly na

---

¹⁶³ *Pasport zeleně je základním typem inventarizace ploch a prvků ve veřejně přístupné zeleni měst a obcí.* - <http://pasportujeme.cz/pasport-zelene>

¹⁶⁴ <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/pece-o-prirodu-a-krajinu/drony-v-environmentalni-praxi/>

¹⁶⁵ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 187

¹⁶⁶ Rozsudek ze dne 14. 9. 2011, č. j. 5 Ca 170/2008-56

místo akce a zpět. Dále z rozsudku Nejvyššího správního soudu¹⁶⁷ vyplývá, že veřejná hromadná akce je taková, která je přístupná široké veřejnosti, jejímž záměrem je shromáždění většího počtu osob, které se hodlají účastnit společně předem zamýšlené činnosti či programu. K naplnění požadavku akce přístupné široké veřejnosti postačí inzerce události na veřejně přístupných místech například formou plakátů či prostřednictvím sociálních sítí. Podmínky nutnosti „vstupu do klubu“ NSS v případě, kdy vstup do klubu osoba získala již na základě samotného nákupu vstupenky, označil za pouhou formalitu uměle vykonstruovanou za účelem obejití zákona.¹⁶⁸ Z toho vyplývá, že je mnoho typů a druhů akcí, jejichž konání je ustanovením § 16 odst. 2 písm. q) ZOPK omezeno. Případní pořadatelé a organizátoři by proto měli pečlivě zvažovat místa konání takových událostí, protože porušení zákazu je přestupkem, za který lze uložit fyzické osobě pokutu do výše 100 000 Kč¹⁶⁹ a právnické osobě a podnikající fyzické osobě pokutu do výše 2 000 000 Kč.¹⁷⁰ Pokud by někdo měl zájem o uskutečnění sportovní, turistické nebo jiné veřejné akce v rámci území, na nichž to není dovoleno, může požádat o udělení výjimky podle § 43 ZOPK.

Kromě konání sportovních veřejně přístupných akcí nalezneme v základních ochranných podmínkách národních parků mimo zastavěná území obcí a zastavitelné plochy obcí zákaz provozování některých sportovních aktivit. Jedná se výslovně o horolezecké sporty a splouvání vodních toků nebo jiných vodních sportů, které nelze konat mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody. Jak už bylo řečeno, novelou byla tato omezení přesunuta do jednoho ustanovení. Změnou je také to, že se nyní tento zákaz vztahuje na horolezecké sporty, a nikoli již jen na horolezectví, neboť s postupem doby se lezecké disciplíny rozšiřují a pojem horolezecké sporty je obecnější.¹⁷¹

Správy národních parků vymezují místa, na kterých je tyto činnosti možné konat. Příkladem je úprava sjízdnosti řek, kterou například správa Národního

---

¹⁶⁷ Rozsudek ze dne 7. 11. 2012, č. j. 9 As 129/2011-92

¹⁶⁸ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 188

¹⁶⁹ § 87 odst. 3 písm. n) v souvislosti s § 87 odst. 4 písm. c) zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny

¹⁷⁰ § 88 odst. 2 písm. n) v souvislosti s § 88 odst. 3 písm. b) zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny

¹⁷¹ Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018, str. 186

parku Šumava umožňuje za poplatek. Pro tyto účely zřídila registrační systém a na svých webových stránkách uvádí pravidla pro sjízdné úseky tří zpřístupněných řek – Vltavy, Otavy a Vydry. Na ostatních tocích národního parku není podle návštěvního řádu splouvání povoleno. Pro toky v přilehlé CHKO Šumava pak platí běžná vodácká pravidla.¹⁷²

Co se týče ostatních zvláště chráněných území, podobná ustanovení jako u národních parků týkající se například táboření a rozdělávání ohňů či uskutečňování různých sportovních aktivit nalezneme i u chráněných krajinných oblastí či národních přírodních rezervací. Rozdílem je vymezení sportů, které jsou zakázané, naopak společným rysem je vymezení území, tedy že tyto činnosti není možné vykonávat mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody. Je zajímavostí, že základní ochranné podmínky národních přírodních rezervací přímo zmiňují zákaz létání na padácích a závěsných kluzácích, což u jiných zvláště chráněných území nenalezneme.

9. Závěr

Obecně je ochrana přírody a krajiny zcela jistě důležitou činností zejména z důvodů rozšiřující se industrializace a stále se zvyšujícího zájmu lidí o sportovní aktivity, které často neberou k přírodě mnoho ohledů. Z tohoto pohledu jde o celosvětový problém, kdy ubývá přirozené přírody na úkor velkých měst, podniků či továren, aniž by si mnozí lidé uvědomovali, že půda není neomezeným zdrojem, že kácení lesů může způsobovat klimatické změny nebo že s omezováním plochy nezasazené přírody ubývají území s přirozeným výskytem divoké zvěře, které stále ubývá. Proto by bylo účelné postupné celosvětové sblížení definic chráněných území, protože globalizace stále postupuje a ochrany přírody a krajiny se v mnoha aspektech také dotýká. Právně nezávazná kategorizace zvláště chráněných území, která vznikla v roce 2008 na světovém kongresu ochrany přírody, se pro tyto účely jeví vhodná, avšak je jasné, že pokud by byly jednotlivé státy ochotny k jejímu převzetí, šlo by o velmi zdlouhavý proces.

---

¹⁷² <https://www.npsumava.cz/navstivte-sumavu/vodacke-trasy-splouvani/>

Kategorizace, kterou uplatňuje český právní řád, je sice poměrně vzdálená zmíněnému dělení (už jen pojmoslovím), avšak je vcelku srozumitelná a zdá se, že v praxi dobře funguje. Z hlediska velikosti rozlohy našich zvláště chráněných území by jistě bylo vítané jejich rozšíření, což pravděpodobně můžeme očekávat, jelikož Ministerstvo životního prostředí usiluje o změny části Chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko na národní park.¹⁷³

Zvláštní územní ochrana přírody a krajiny v České republice se po bližším seznámení s jejími nástroji zdá být vhodně upravena. Množství kategorií zvláště chráněných území působí upraveně, jejich vymezení i základní ochranné podmínky jsou jasně dané a možnost vymezit bližší ochranné podmínky podle konkrétních potřeb jednotlivých ZCHÚ považuji za velmi účelné.

Co se týče režimů v jednotlivých kategoriích zvláště chráněných územích, mohou se na první pohled zdát pro běžného návštěvníka trochu chaotické, protože kromě návštěvního řádu, který je zveřejňován ex lege pro všechny národní parky, neexistuje povinnost informovat veřejnost o základních a bližších ochranných podmínkách tak, jak by to bylo nejpraktičtější – u vstupů do zvláště chráněných území. Ačkoli se tato forma může zdát v době internetu zastaralá, stále nejsme tak pokrokovou společností (a nejspíš ani tak zodpovědnou), aby každý měl po ruce smartphone a při vstupu do některého ze zvláště chráněných území si mohl pravidla dohledat. Na druhou stranu podle zásady, že neznalost zákona neomlouvá, by si každý měl před vstupem do zvláště chráněného území ujasnit, co se v tom kterém smí či nesmí a určitě by se měl vždy, nejlépe všude v přírodě, snažit o šetrné chování k ní. Zároveň je celkem jisté, že lidé, kteří nejsou pouhými návštěvníky zvláště chráněných území, ale jejich obyvateli, budou sami usilovat o plné seznámení se s možnostmi, které kolem svého obydlí mají (i když v tomto případě spíše nemají).

Pokud se pak podíváme na vstupy a zásahy odborných institucí, o kterých byla řeč v této práci, mohou být v případě některých neočekávaných událostí vedeny sáhodlouhé diskuse o tom, kdy je ještě účelné nechat přírodu, ať činí, jak umí, a kdy už by měl člověk zasáhnout. Příkladem je zmíněná kůrovcová kalamita, kde by se dalo polemizovat o tom, zda sama o sobě je přírodní událostí a

---

¹⁷³ <http://krivoklatsko.ochranaprirody.cz/res/archive/174/022640.pdf?seek=1404716016>

má tedy i zůstat na přírodě, ať se s ní v rámci zvláště chráněných území sama vypořádá, či zda už jen kvůli snaze omezit její šíření je na místě použít běžné postupy i v lesích podléhajících zvláštnímu ochrannému režimu. Obecně lze říci, že nejvhodnější by měla být vždy zlatá střední cesta, ale k jejímu zjištění vedou obtížné procesy a do řešení je pokaždé třeba vzít v úvahu názory odborníků ze všech oblastí, které se dané problematiky mohou týkat. To bohužel bude znamenat dlouhodobé dohady v situacích, kde je často potřebné rychlé řešení.

Knižní zdroje:

- Hendrych, D., a kol. Správní právo. Obecná část. 9. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016
- Stejskal, V. Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost, Linde Praha, a.s., 2006
- Stejskal, V. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016
- Vomáčka, Knotek, Konečná, Hanák, Dienstbier, Průchová, Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář. C. H. Beck, Praha, 2018

Periodické zdroje:

- Časopis České právo životního prostředí, dostupný též na webu: <http://www.cspzp.com/casopis.html>
- Časopis Ochrana přírody, dostupný též na webu: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/>

Internetové zdroje:

- Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, <http://www.ochranaprirody.cz/>
- Digitální registr Ústředního seznamu ochrany přírody, <https://drusop.nature.cz/portal/>
- Doplněk X leteckého předpisu L2 vydaného Ministerstvem dopravy, <https://aim.rlp.cz/predpisy/predpisy/dokumenty/L/L-2/index.htm>
- Doporučení MŽP pro postup asanace kůrovcem napadených porostů v CHKO a MZCHÚ, https://www.mzp.cz/cz/asanace_kurovce_doporuceni
- E.ON – Vodní elektrárna Vranov nad Dyjí, <https://e-on.reservio.com/>
- Ministerstvo životního prostředí – webové stránky: <https://www.mzp.cz/>
- Národní park a chráněná krajinná oblast Šumava, <https://www.npsumava.cz/>

- Portál veřejné správy, <https://portal.gov.cz/obcan/zverejnene-informace>
- Server EnviWeb.cz, <http://www.enviweb.cz/>
- Společná databáze chráněných území v Evropě: <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/nationally-designated-areas-national-cdda-14>
- Správa Krkonošského národního parku, <https://www.krnep.cz/>
- Správa národního parku Podyjí, <https://www.nppodyji.cz/>
- The International Union for Conservation of Nature – Mezinárodní svaz ochrany přírody, <https://www.iucn.org/about/iucn-a-brief-history>
- Web o pasportizaci zeleně, <http://www.pasportujeme.cz/pasport-zelene>
- World Resources Institute – oficiální web organizace: <https://www.wri.org/about>

Legislativa:

- Listina základních práv a svobod, ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
- Správní řád č. 500/2004 Sb.
- Vyhláška o plánech péče, zásadách péče a podkladech k vyhlášení, evidenci a označování chráněných území č. 45/2018 Sb.
- Zákon na ochranu zvířat proti týrání č. 246/1992 Sb.
- Zákon o civilním letectví č. 49/1997 Sb.
- Zákon o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa č. 282/1991 Sb.
- Zákon o lesích a o změně některých zákonů č. 289/1995 Sb.
- Zákon o myslivosti č. 449/2001 Sb.
- Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich č. 250/2017 Sb.
- Zákon o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon) č. 44/1988 Sb.
- Zákon o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb.
- Zákon o ochraně přírody a krajiny č. 549/2002 Sb.

- Zákon o rybářství č. 99/2004 Sb.
- Zákon o státní ochraně přírody č. 40/1956 Sb.
- Zákon o štátnej ochrane prírody č. 1/1995 Zb. SNR
- Zákon o územním plánování a stavebním řádu č. 183/2006 Sb.
- Zákon o vodách a o změně některých zákonů č. 254/2001 Sb.

Judikatura:

- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14. 12. 2004, č. j. 10 Ca 184/20003-58
- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14. 9. 2011, č. j. 5 Ca 170/2008-56
- Rozsudek NSS ze dne 20. 10. 2004, čj. 1 As 10/2003-58
- Rozsudek NSS ze dne 6. 1. 2006, 6 As 60/2004-56
- Rozsudek NSS ze dne 7. 11. 2012, č. j. 9 As 129/2011-92

Abstract

This master thesis deals with the protection of the nature and landscape in the Czech Republic with a special focus on the regulation of activities restrictions in specially protected areas, which is defined by Act No. 14/1992 Coll., on nature and landscape protection.